

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **849**
B. Luiten

De vraag naar geloof

MEDITATIEF **853**
C.J. Harryvan

De man naar Gods hart

SCHRIFTSTUDIE **854**
D. Griffioen

Twee sporen openbaring

WANDELEN MET GOD **857**
A. de Ruiter

Dorst hebben is goed

ACHTERGRONDEN **859**
K. Harmannij

De belijdenis als gids
bij de ambten

OPVOEDING EN ONDERWIJS **861**
Jetze J.D. Baas

Met opgeheven handen

KERK WERELDWIJD **865**
H.M. Ohmann

Een bezoek aan India; land,
kerk en seminarie

en verder...

Boekbespreking
Meegelezen/ Uit de kerken

KERKELIJK LEVEN / B. Luiten

DE VRAAG NAAR GELOOF

Na catechisatie bleven ze nog even napraten. Jongelui van veertien, vijftien *jaar*. 'Morgenavond krijgen we huisbezoek', flapte iemand eruit. Meteen reageerde een ander, met een verdraaide stem: 'En jongen, zeg eens, hoe gaat het op school? En op catechisatie? En op vereniging?' De hele groep in een deuk van het lachen. 'f Gaf nogal waf herkenning, blijkbaar.

Daar ga je dan, als ouderling. Doe je je best om de jeugd erbij te betrekken, reageren ze zo. Ligt dat aan hen, of doen we iets fout?

De juiste toon

Je staat er versteld van, hoeveel mensen vandaag nog opzien tegen het krijgen van huisbezoek. Men voelt zich ondervraagd en beoordeeld.

Terwijl de ouderling zo juist niet wil overkomen. Hij is bereid zich heel bescheiden op te stellen, maar ja, hij moet toch vragen stellen? Daar is hij voor gekomen. Dat is het probleem van een bezoek met een verplicht karakter. Het kan stroef verlopen, terwijl niemand dat eigenlijk zo wil. Terwijl het als onbevredigend wordt ervaren, wanneer gerichte vragen uitblijven. Dan blijft het vaag en onpersoonlijk. Op die manier lijkt

het, alsof je het als ambtsdrager nooit goed doet.

Toch ligt de sleutel voor een goed diepgaand gesprek binnen handbereik. 't Is maar net, hoe de vragen worden gesteld.

We weten intussen allemaal, dat een opziener eigenlijk (letterlijk) een *omziener* is (zo bijv. Hand. 20 : 28). Daarom is in de vertaling het woord '*opzichter*' bewust vermeden. Een herder ziet om naar de schapen. Petrus voegt daaraan toe dat de oudste de kudde zal hoeden zonder dwang en zonder heerschappij te voeren (1 Ptr. 5 : 1-4).

Een opmerkelijk woord: hoe kun je nu hoeden en leiden zonder heerschappij te oefenen? De be-

doeling is, dat de ouderling het Woord bedient, waar hij ook zelf voor buigt. Omzien gebeurt niet vanuit de hoogte.

Als je dat met elkaar beseft, wordt het mogelijk de goede *toon* te treffen. Op de vraag: 'hoe staat het met uw *geloof*?' klap menigeen dicht. Wat moet je daar nu op zeggen? Terwijl de eenvoudige *vraag*: 'hoe gaat het *met* u?' vaak heel gemakkelijk de tongen losmaakt.

Is dat een *truc*? Nee, het is precies de vraag waar het om gaat. De Herder is *geïnteresseerd* in het *welzijn* van de schapen. Het welzijn zo breed als het bestaan. Daarom stuurt Hij onderherders de *gemeente in*, met de *vraag* naar & praktijk van het leven. Lukt het u te leven als christen? We ke moeten komt u daarin tegen, in uzelf of van buitenaf? Kunt u in uw *werk* met uw geloof uit de *voeten*? Kunnen we u ergens mee *helpen*? Is de *prediking* u tot steun? Wordt u gestimuleerd in de strijd tegen de zonde? Lukt het u die strijd vol te houden?

Waar liggen de problemen? Bent u daar *eenzaam* in? Ervaart u Gods liefde? *Heb* kan God uw liefde merken? Zou u willen groeien in geloof? *Enz., enz.*

Allemaal vragen, niet van *boven* af, van een opzichter. Maar van iemand die naast je staat, die *naar* je omziet, en die zelf ook *nodig* heeft dat *naar* hem wordt *omgezien*. Niet het oog van de *keurmeester*, om te kijken of je wel voldoet. Maar de *blik* van iemand die het leven kent en die weet, waar iemand hulp nodig heeft. Hulp ook in de vorm van onderwijzing of zo nodig vermaning. Op de juiste toon sprekend *kun* je veel vertrouwen winnen. En juist dan is het mogelijk samen te luisteren naar wat God over deze dingen *zeft*.

De juiste houding

Toen Petrus *apostel* werd, hoefde hij maar *één vraag* te *beantwoorden*. Maar die ene vraag werd hem door Jezus drie keer gesteld:

'*Heb* je Mij echt *lief*?'

Dat is de enige manier om ambtsdrager te zijn. De enige houding waarmee een opziener zich *kan presenteren* en van waaruit hij zal *spreken*. Anders wordt het ambt een last, voor iedereen. De liefde tot Christus wordt omgezet in liefde tot zijn *broeders* en *zusters*. Een levenshouding trouwens voor ieder die *gelooft* (Mat. 25 : 40).

Johannes de Doper zei, toen zijn aanhang verliep: ik ben de vriend van de Bruidegom, Bij heeft de bruid (Joh. 3 : 29). De vriend van de bruidegom was een soort ceremoniemeester, *maar* dan heel anders dan *wij* nu kennen. Het hoogtepunt van zijn taak was, dat hij de *bruid naar* de bruidegom mocht brengen! En daarna deed hij zelf natuurlijk een stapje *terug*, die twee *hebben aan elkaar genoeg*.

Daarom had Johannes de Doper *er* volledig vrede mee, dat de *mensen* niet achter hem aanliepen maar achter Jezus. Dat was juist de bedoeling!

In deze enkele *pennestreken* wordt zichtbaar zowel het belang van het ambt als de beperktheid ervan, én hoe je *daarmee* omgaat.

Het belang is duidelijk: de Bruidegom zendt je met de boodschap van *zijn* liefde, en met de opdracht het antwoord van de *bruid* te vernemen. Dat is het grote kader van alle preken en van al die *huisbezoeken*, jaar in, jaar uit.

De beperktheid is ook zonneklaar: de bruid moet zelf *antwoord* geven, dat kan de vriend niet *voor* haar *doen*.

Met welke *houding* zullen de ambtsdragers dan spreken, *van* de kansel en aan de huizen? Ten *cl*-len *tijde zó*, dat er een indruk ontstaat van de liefde van Christus. Liefde, die niet vrijblijvend is, *die* heel jaloers kan *zijn*, die *verontwaardigd* kan reageren, *maar* die toch steeds liefde is en dingt naar het ja-woord in het hart. Met de voortdurende bereidheid alles voor de ander te betekenen, mee te *denken* in elk probleem, mee te leven in elk verdriet, *mee* af te *da*-

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
DRS. A.L.Th. DE BRUJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMEFIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (05202) 31201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (01100) 15591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studenten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland: f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Stichting Bralectah. Tel. (05210) 15946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

len in elke diepte (Phil. 2 :5). Om dit helder te krijgen, het belang en de beperktheid van een huisbezoek, kan het geen kwaad dit af en toe als vraag op tafel te leggen: 'Wat verwacht u van een huisbezoek?'. Of, wanneer de ambtsdrager kennismaat: 'Wat **verwacht** u van uw wijkouderling?' Dit zal zeker de openheid bevorderen én het besef, dat een geslaagd **gesprek** van twee kanten moet **komen**. Vooral lijkt me belangrijk, dat op die manier het huisbezoek een steunpunt wordt. Iets om naar uit te zien en om van daaruit verder te gaan. Niet als één gesprek op een eilandje, maar in het **grote** kader van al het **omzien** dat in de gemeente **gebeurt**.

De jeugd erbij

Hier mogen de jongens en meisjes bij zitten. En dan worden ze er ook bij betrokken, uiteraard. En niemand zal meer lachen, **wanneer** ook **aan** hen gewoon de vraag wordt gesteld naar hun geloof. Het is toch ook belachelijk, **wanneer** aan vader en moeder wordt gevraagd hoe zij hun **geloofsleven** kunnen invullen, en daarna aan een **kind** hoe het op catechisatie gaat. Natuurlijk, dat laatste hoort er wel bij, maar dat is geen vraag naar het hart. En dat hebben zij heel goed in de gaten. Eens was een vader ernstig ziek. Bij het huisbezoek zaten drie kinderen tussen de tien en vijftien jaar. En daar ging het gesprek, over school en **over** de vereniging. Totdat die vader zelf ingreep en tegen de ouderlingen zei: 'vraag eens of ze mijn ziekte in geloof kunnen **verwerken**'. Kijk, over **zo'n** vraag worden de volgende dag geen grapjes gemaakt. Nu verdient het meestal wel de voorkeur de jeugd wat **indirect** te benaderen. Dat hangt natuurlijk ook van de leeftijd af. Maar al vrij jong kun je ze bijv. vragen of ze weten **waar** het in de Bijbel om gaat, of in een kerkdienst. **Van**

daaruit kan het gesprek gemakkelijker **verder** gaan door **bepaalde** dingen uit te leggen en te laten zien hoe ze **zelf** daarin bezig **kunnen** zijn. Zijn ze wat ouder, **dan** is bijv. het eigen gebedsleven heel **geschikt** om te bespreken hoe zij met de Heer wel of niet omgaan. De vraag: 'Bid jij elke dag?' **schrikt** natuurlijk af. Daar help je ook niemand mee. Maar als gevraagd wordt: 'Heb jij het idee dat er **echt Iemand** luistert als je bidt?' sta je vaak prima voorgesorteerd om samen de **waarde**, de echtheid en de inhoud van het gebed te bespreken. Dat helpt en stimuleert, de jongere weet dan ook **meteen** waar zijn ouderling de kracht vandaan haalt. **Nog** iets ouder en je kunt de **vraag** op tafel leggen of ze het niet raar of **vervelend** vinden dat er zoveel kerken zijn. Waarschijnlijk **boren** we dan rechtstreeks in een bron van twijfel en **geloofsaanvechting**, al zal de lieve jeugd dat zelf niet gauw zo noemen. Maar dat er voor het **oog 'tig'** kerken zijn, **werkt** nogal eens demotiverend om van harte Christus en de **kerk** lief te hebben. Laat al die moeite maar eens boven water **komen**, om dan vervolgens samen te zien wat het betekent Christus te volgen, **werkelijk** te luisteren naar zijn stem en het echt **alleen** van zijn genade te verwachten. Als het een beetje wil, kan er **ook** nog **iets** bij over het **opnemen** van **je** eigen kruis, je eigen wil **verloochen** en die van Christus doen. Terwijl de vraag naar de lief& tot God, hoe Hij die kan horen en **zien**, door **alles** heen **gewe**ven is. Dit **zijn** nog maar een paar voorbeelden, uiteraard. Maar toch duidelijk genoeg om **aan** te geven hoe je heel persoonlijk kunt vragen, en vrij diep, zonder verkeerdt over te **komen**, maar juist om te helpen. Want juist op die diepte kent het geloof zijn strijd, al **op** jeugdige leeftijd. De slag om het hart van de mens begint al heel vroeg. Maar **ook** verder blijft de vraag naar geloof van belang.

Christus centraal

De jonge christelijke kerk door heel Judea, **Galilea** en **Samaria** had vrede (Hand. 9 : 31), middenin een tijd van vervolging. Kennelijk ziet vrede hier op innerlijke **harmonie**, **eensgezindheid** in geloof.¹ **Een** wonder! Want inwoners van Judea zijn meer de voornamen mensen; in **Galilea** ligt Nazareth **vanwaar** nooit iets goeds **kon** komen; terwijl **met samaritanen** de joden niets gemeenschappelijks hadden. Maar kennelijk had men kans gezien het geloof in Jezus Christus **zó** centraal te stellen, dat dit metterdaad de samenbindende factor kon zijn. Ziedaar het geheim van de **gemeente**, tot op vandaag de dag. Een verzameling van **totaal** verschillende mensen, die elkaar niet **zoeken** omdat ze elkaar goed zouden liggen. Ieder met zijn eigen achtergrond, ligging, **ervaring** en gevoel. **Zodra** iemand zijn eigen ligging of **achtergrond** zou gaan profileren, in de trant van '**zó** moet het voor iedereen zijn', maakt hij brokken. Want **zo** is het niet voor iedereen. De eenheid van de kerk zit **niet** in dezelfde achtergrond, **volksaard**, **traditie**, opvoeding of ontwikkeling. Helemaal niet! Evenmin zal het gevoel, hoe wezenlijk het ook bij geloven betrokken is, de samenbindende factor **binnen** de kerk worden. Want het gevoel en de uiting daarvan verschillen van persoon tot persoon. Hier moeten we allemaal, oud en jong, pas op de plaats maken. In de **kerk** vergadert **Christus**, Hij bindt ons samen. Het lijkt me **belangrijk** dit hardop te zeggen. Want we leven in een situatie, dat toch wel allerlei liggingen beginnen zich te profileren. **Iedereen** zegt dat hij dat niet wil, en **toch** gebeurt het. Wat is daarop een goede reactie? Een heleboel polemiek? Liever niet. De **sleutel** ligt in handen van de kerkeraden. In handen van de ouderling die op huisbezoek **gaat**. Laat hij **vragen naar** geloof! Naar dat geloof, dat Christus bovenaan stelt in het persoonlijk leven. Daar

B
boekbespreking

MATTEÛS, DEEL 2

is heel veel over te zeggen, samen, zoals eerder werd omschreven. Het gebedsleven is hier een spiegel van, wanneer daarin het vertrouwen, de toewijding en de bereidwilligheid onder woorden worden gebracht. Wie in bidt en leeft, is eerst christen en pas daarna alles wat met zijn afkomst te maken heeft. Alleen op die manier kun je echt vrede hebben met andere christenen en de eenheid van de kerk onderhouden. Die eenheid onderhouden gaat samen met de hals buigen ander het juk van Christus, belijden wij in art. 28 NGB. Dat eerste wil ieder kerklid wel, maar dat tweede zit ons geen van allen in het bloed. Daar zit een voortdurende bron van spanning, een bedreiging voor de vrede van de kerk. Laat de ouderling dat dan aan de orde stellen, als hij daarvansignalen opvangt. Mijn broeder, mijn zuster, vindt u het moeilijk om de minste te zijn? Hoe legt u zich toe op de gezindheid van Christus? Vindt u het moeilijk sommige broeders en zusters te begrijpen? Wat hebt u ervoor over daarin verder te komen? Enz., enz. Zo voorkom je meteen dat iemand zich verschanst in een passieve, kritische houding. Vragen naar geloof, ook terwille van de vrede.

Wie ral ons schelden...?

Deze innerlijke vrede is een goed antwoord op vervolging door de wereld. En ook op allerlei leed dat ons door anderen wordt aangedaan. Wie Christus bovenaan heeft staan in zijn leven, mag weten: dáár komt in ieder geval niets tussen. Al brandt de hele wereld af. Daarom is het echt de moeite waard, te vragen naar levend geloof.

¹ Zie voor documentatie A. Noordegraaf, *Creatura Verbi*, 's-Gravenhage 1984, blz. 81 v.v.

Ds. G. v.d. Brink verzorgde voor de E.O. een serie bijbelstudies over het evangelie naar Matteüs. Daarvan is inmiddels alweer de tweede reeks in boekvorm verschenen. Dit deel behandelt de hoofdstukken 10-20: van Matteüs: de uitzending van de apostelen, de gelijkenissen over het koninkrijk, het onderwijs over de gemeente en verschillende lijdensaankondigingen.

Voor een typering van de gekozen stijl kan ik verwijzen naar de bespreking van het eerste deel (*De Reformatie* 70 (1994), p. 133). Een verbetering ten opzichte van deel 1 vind ik dat de verwijsteksten nu vaak volledig uitgeschreven zijn. Het geheel laat zich daardoor gemakkelijk lezen en is goed te gebruiken als doorlopende toelichting bij de bijbeltekst.

Op de laatste bladzijde (p. 170) trof mij het volgende. De schrijver noemt het opvallende feit dat Matteüs over twee blinden voorbij Jericho spreekt, terwijl Marcus er slechts één noemt (Bartimeüs). En Lucas meldt de aanwezigheid van een blinde nog vóór Jericho. Maar wat moet een argeloze bijbellezer denken van de volgende opmerking? 'Dat zijn geen verschillen om w nodig te harmoniseren. Dat wordt een geforceerde zaak. De Evangelien geven een volstrekt betrouwbaar verslag van dingen die echt gebeurt zijn. Daar gaat het om.'

Uit de laatste zin mogen we afleiden dat ds. Van den Brink alle drie getuigenissen betrouwbaar acht.

Maar als ze zulke duidelijke verschillen vertonen, ligt er een exegetisch probleem. Is harmoniseren dan geforceerd? In dit geval spreken Matteüs en Marcus elkaar niet tegen, als Marcus van de twee aanwezige blinden er één bij name noemt. Lucas vermeldt waarschijnlijk een andere blindengenezing, bij het naderen van de stad. Trouwens, volgens Matteüs 21, 14 heeft Jezus ook in de tempel meerdere blinden genezen. Maar dat komt hopelijk nog, in deel 3!

N.a.v.G. van den Brink, *Matteüs. Deel 2: Hoofdstuk 9: 35-20: 17-34*. Uitgeverij Buitten & Schipperheijn, Amsterdam 1994. Omvang 170 pagina's; prijs f 22,50.

Wegens vakantie zal De Reformatie een week niet verschijnen

Nummer 44 zal D.V. verschijnen op 19 augustus 1995.

'De HERE heeft Zich een man uitgezocht naar zijn hart...'

1 Samuel 13, 14

Ik geloof in de leiding van de **HERE** in **mijn** leven.

Ook al sta ik er soms tijden niet bij stil. En als ik mij er wel van bewust ben, kan het ook weer zo omslaan. Totdat ik Hem **weer** Zijn Naam hoor noemen: **HERE!** Ik ben, Die Ik ben. Dat wil **zeggen**: je mag geloven, dat Hij bij **jou** is. En met je **mee** gaat.

Maar gaat Hij **soms** ook voor mij opzij... als ik **een** domme beslissing neem? Iets, waarmee Hij het niet eens is. Het lijkt alsof de **HERE** **soms** dingen "toelaat" in Zijn Wijsheid. Om mensen in hun eigenwijsheid iets te leren. Stijfkopigheid **wordt** dan niet, zoals in & Bijbel, afgestraft. Maar ogenschijnlijk **lijkt** toegestaan. Hij komt er vanzelf wel **achter**...

Protest

Het is er eindelijk van gekomen. Er is een koning!

Saul is tot koning **over** Israël gezalfd. Je bent er als **lezer** van het verhaal vanaf 1 Samuel 8 helemaal bij.

Protesteert Samuel wel, maar **de HERE** **niet**? 'Het volk begeert een koning.' Niemand luistert naar **Samuels** **bezwaren**. Een **koning** zal en moet er **komen**. 'Dan zullen wij **tenminste** eens **zijn**, zoals alle andere volken', zeggen ze.

Zal het Samuel niet hogelijk verbaasd hebben dat hij de **HERE** hoort zeggen: 'Stel een **koning** over hen aan. Ze verwerpen **jou** niet, maar **Mij**'.

Toch een koning

Is het toeval, dat juist in die tijd ezelinnen weglopen? **Nou** ja, dat komt vaker voor. **Maar** w **begint** de reis van Saul, op **weg** naar het koningschap! Een jonge **knul**. Knap, **lang**. Uiteindelijk kruist zijn weg die van de 'ziener'. 'Net' als hij de stad binnenkomt, komt Samuel naar **buiten**. Gister zei **God** hem: 'Zalf **morgen** de vorst, die mijn volk gaat bevrijden'. Na het maal praten die twee op het dak. Dan is er opeens heel wat te bepraten! Het **ochtendrood** kleurt Saub gezicht nog **roder**, als Samuel hem na hun diepgaande gesprek tot koning zalft!

Thuis vertelt Saul **wel** over de **zoekactie**. Maar **niet** over die andere dingen. Over **Gibe**a, dat de Heilige Geest ook **kwam**. Die zalving maakte hem echt tot een ander mens. Echt? Profeet? Wat zeg ik, koning? Saul is duizelig bij thuiskomst.

Bij de vergadering van het hele volk in **Mispa** heeft hij zich verstopt! Samuel kent hem inmiddels en wijst hem aan voor het volk.

Een andere mening?

Maar is Samuel het **anders** gaan zien? Hij is oud en **grijs**. Tijd om terug te **treden**. In zijn afscheidsrede wendt hij zich nog een keer tot het volk. 'Jullie hebben **nu** een echte koning.' **Maar** hij dwingt Israël tot het bekennen van **hun** kortzichtig denken. Regen- en onweersbuiën volgen op het gebed van Samuel. Het is niet alleen een geladen dag vanwege **het** weer. Dit zit ook in de **vonkende** toespraak van **Samuel**. 'Als jullie God loslaten, zul-

M meditatief

len jullie en de koning worden weggevaagd!'

Jaren later

De spanning is zinderend. Filistijnen staan op het punt aan te vallen. Het **Israëlietisch leger** slinkt per **uur**. Zeven dagen in **grotten**, spelonken en holen. En maar wachten. De toestand is dramatisch aan het worden. 'Majesteit, hoelang wilt u nog wachten? **Wacht** u tot ze ons komen slachten!'

Saul ontsteekt het offer, dat eerst moet worden gebracht. En het is nog niet eens geheel opgebrand, of daar staat een oude **man!** Samuel. En de straf is hard! Dwaas gehandeld. En God heeft al een ander benoemd tot **koning!** Een man naar Zijn hart. Weereen **proefgebed** en **weer**... ja alweer is het **mis** gegaan. Samuel bleef intens **verdrietig**.

Hij **kon** toen nog niet weten dat God later een man naar Zijn hart zou sturen. De Zoon van David. Die deze vicieuze cirkel doorbreekt en aan mij... Zijn hart geeft. En stel je toch eens voor, dat Hij niet **gekomen was**.

Schriftstudie

In het vorige artikel, 'Resten van openbaring', gingen we na hoe Paulus reageert op de godsdienstigheid van de Grieken in Lystra en Athene (Hand. 14,8-18 en 17,16-33). De vraag daarbij was: is er nog bruikbare kennis van God voorhanden bij de heidenen? In dit artikel zoeken we verder naar de waarde van die resten van kennis van God aan de hand van Romeinen 1,17-32.

1. De schuld van de heidenen

In Romeinen 1,18-32 geeft Paulus een min of meer systematische uiteenzetting van Gods oordeel over alle goddeloosheid. Voor Jood en Griek is alleen gerechtigheid te verkrijgen door het geloof: 'de rechtvaardige zal door geloof leven'. God zal hen dit openbaren. Er zijn echter twee sporen in die openbaring. Het eerste: 'Want gerechtigheid van God wordt daarin geopenbaard uit geloof tot geloof, gelijk geschreven staat: de rechtvaardige zal uit geloof leven' (Rom. 1,17). Het andere, niet minder duidelijk: 'Want de toorn van God openbaart zich van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid van mensen, die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden...' (Rom. 1,18).

Gerechtigheid en toorn van God wordt beide geopenbaard. Over de goddeloosheid van mensen (zie hierover de vss. 19vv) wordt Gods toorn geopenbaard. Wie niet gelooft, de toorn Gods blijft op hem.' Dit geldt ook voor mensen die de waarheid, die ze kennelijk wel konden weten, in ongerechtigheid ten

onder houden. Al is het mogelijk God te kennen, er is een mechanisme werkzaam bij mensen, dat de ware kennis van God onderdrukt. God spreekt hierover een oordeel uit in de vorm van een opbaring. De mensen hebben echter geen verontschuldiging, omdat God eeuwige kracht en goddelijkheid te kennen is. Hier wordt geen 'opbaring' (bekendmaking, altijd door middel van een woord) mee bedoeld. Wat verborgen was, wordt opgelegd, zodat het zichtbaar en kenbaar is. Romeinen 1,19: hetgeen van God gekend kan worden is 'in hen verschijnende', het is manifest, 'hard' geworden, het blijkt helder uit de dingen. De kracht van God blijkt duidelijk uit de werken van God in de natuur en de geschiedenis.

Dit moet dus geen 'algemene openbaring' genoemd worden, want er komt geen 'woord' aan te pas, het is de woordloze manifestatie van Gods macht. Openbaring is altijd bekendmaking door mondelinge toelichting en dat is hier niet het geval. De oude bijbelgeleerden spraken dan ook terecht van manifestatie. *Dei*, God 'is er', zijn eeuwige kracht en goddelijkheid blijkt uit

zijn werken. Noem het daarom Gods klaarlijkheid of Gods manifestatie, maar het is geen algemene openbaring. Openbaring is altijd bekendmaking door mondelinge toelichtingen dat is hier niet het geval;

Het verschil tussen 'openbaring' en 'manifestatie' kan op grond van het Griekse woordgebruik niet te sterk worden aanzet.² Het kan allebei openbaring genoemd worden: 'Want gerechtigheid van God wordt daarin geopenbaard uit geloof tot geloof...' (vs. 17), en: 'Want toom van God openbaart zich van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid van mensen...' (vs. 18).

In vs. 19 wordt ook het woord 'openbaar' (*phaneros*) gebruikt. Dat heeft ook de betekenis: evident, duidelijk, helder, bekend, manifest? Wanneer men deze nuance kiest, wordt m.i. duidelijker, dat het hier niet gaat om (woord)openbaring (als spreken van God tot mensen; in menselijke taal bekendmaken wat voordien verborgen was), maar om zaken die duidelijk zijn uit de verschijnselen zelf, zoals ze door God gemaakt zijn of zoals Hij ze 'deed verschijnen' (vgl. *ephane-roosen* in hetzelfde vers⁴). Dus de daden (ook de wet?) van God zijn kenbaar, duidelijk uit zijn werken. Vandaaruit is dan als volgt te redeneren: wat God kenbaar en duidelijk gemaakt heeft, namelijk zijn eeuwige kracht en goddelijkheid (Rom. 1,20) wordt al vanaf de schepping met het verstand doorzien.

Het lijkt mij een goede reden dan de term 'manifestatie' te gebrui-

ken. Want **Gods bedoeling** is in zijn werken 'manifest', in de zin van 'evident, helder en duidelijk'. Vandaar dat ik wat 'algemene openbaring' werd genoemd, liever 'manifestatie' van God noem.⁵ Als J. van Bruggen stelt⁶: 'Uit deze verwijzingen naar twee redevoeringen [nl. Hand. 14 en 17, DG] tot heidenen (!) blijkt dat de algemene openbaring Gods voor Paulus een levende werkelijkheid is **waar men** vanuit mag gaan bij de aanspraak van de ongelovigen', kan ik mij daar uitstekend in vinden, maar ik **zou** het liever geen 'algemene openbaring' noemen, maar 'algemene manifestatie'.

Gods kracht en goddelijkheid kunnen vanaf het begin **van** de wereld met het verstand voorzien **worden**. Er is de mogelijkheid gegeven om God zo te kennen, tcht te kennen uit zijn werken. En dat ontnemt ieder mens de mogelijkheid om zich te verontschuldigen. Wie schuldig verklaard is, zal zijn gerechtvaardigde straf niet ontlopen. Dat God de straf over de heidenen nog niet direct uitvoert, is zeker geen algemene genade (gemene gratie) te noemen. Uitstel van de executie mag **nimmer** gratie of genade genoemd **worden**. De **mensen** hadden de mogelijkheid God te **kennen**, kenden Hem zelfs (**Rom.** 1,21). Maar **ze** hebben Hem niet gedankt of verheerlijkt. 'Daarmee begint alles. Met het uitblijven van eerbied en dank. En al het andere is **gevolg**. Omdat men niet dankt **en** bidt, dáár om wordt het denken beneveld en gaat men tot mensvormige gedachten over God **komen** en tot mensvormige moraal.' 'Hun overleggingen zijn op niets uitgelopen en het is duister geworden in hun onverstandig hart' (Rom. 1,21b). Ze dachten zelfs dat **ze** wijs **waren** (vgl. de Atheners in Hand. 17!), **maar** het blijkt dat ze allen geperverteerd zijn in **hun** dienst van God. De majesteit **van** God is vervangen door een beeld (afbeelding) van een mens of een dier.

De **kennis** (van de wet) van God is ook verwrongen, verbasterd en **verdrongen**. De waarheid is vervangen door de leugen. God heeft hen **dan** ook overgeven aan hun zondige neigingen. Romeinen 1,26-27 geeft **een** voorbeeld van de meest perverse vorm van zonde, de groepsgewijze seksuele **omgang**. De natuur wordt op z'n kop gezet. Ze verwerpen het God te erkennen (dus geven Hem niet de eer die **Hem** toekomt). Romeinen 1,28-32 beschrijft verder aan welke zonden God de heidenen overgegeven heeft.

Dit verklaart **waarom** God de **volken** op hun eigen wegen laat gaan en de **zonde** (binnen zekere grenzen) laat voortwoekeren. Tot het moment dat Hij ze met de verkondiging van het Woord wil **bereiken**, liet Hij ze los en **sloot** ze **op** in hun eigen inzichten. Door de verkondiging van het evangelie, dat altijd tot de mensen **komt** met de oproep tot geloof (**erkenning van God**) **en** **bekering** (dienen van God), **wekt** God ze uit **hun** zelfgenoegzame **verduistering**. Wie **bestemd** zijn tot het eeuwige leven k* **men** tot **bekering**.

2. Tussenbalans: Gods openbaring alleen

Het zal duidelijk zijn dat de besproken teksten uit Handelingen en Romeinen in de loop van de zendingsgeschiedenis steeds weer een rol hebben gespeeld. Op grond van de uitleg van **deze** verzen werden beslissingen genomen over de waarde van de niet-christelijke of heidense religies.

Calvijn schreef bij Romeinen 1,18v dat er bij de heidenen nog wel 'kiemen' van de zuivere **Godskennis** overgebleven waren. In hun spreken over God zouden nog **wel** **waarheidselementen** zitten. Calvijn heeft zo de deur **op** een kier **gezet** naar de leer van de 'natuurlijke **godskennis**'.⁸ Overigens laat Calvijn er geen misverstand over bestaan, dat die 'kiemen' geen mogelijkheid bieden om de verlossing te verkrijgen, daarvoor is alleen Chris-

tus waardig genoeg. Romeinen 1,18v laat geen ruimte om positief te spreken over de godskennis **van** de heidenen.

Er zijn geen goede elementen overgebleven van de **godskennis**. H. Berkhof spreekt over 'fragmentarische en gebroken' kennis van God.⁹ Maar wat slechts gedeeltelijk aanwezig is of wat gebroken is, kan ondanks onvolledigheid op zich nog wel goede **kennis** van God bieden. Romeinen 1,18 stelt juist **nadrukkelijk** dat de waarheid door de heidenen in ongerechtigheid ten onder wordt gehouden. Er is **geen** gedeeltelijke **kennis van God**, alleen maar **verdorven** kennis. Verdorven en **verwrongen** kennis is geen goede kennis van God. Er is ook wel gezegd dat in de verkondiging van het evangelie **aangeknoopt** kan worden bij de aanwezige, **verwrongen** godskennis. Dat is de vraag van het **aanknopings-** of **aangrijpingspunt**. Anders gezegd: kun je voortborduren op deze **kennis**, òf moet je het op zich verkeerde gegeven aangrijpen om je eigen unieke boodschap te **bezorgen**? Duidelijk moet zijn dat die **verwrongen** kennis geen enkele **positieve** rol kan spelen. 'Deze niet-gewilde kennis van God in de mens is geen aanknopingspunt of houvast **voor** het evangelie. Deze kennis is niet de **eerste** stap op de weg. Omdat de mens deze kennis bezit als een niet-gewilde kennis is het juist een verharding tegen het zetten van de eerste stap naar **God terug**'.¹⁰ Paulus grijpt in het **gesprek** hoogstens een element uit **hun** religie **aan** (altaar voor de onbekende **god**; het citaat 'wij zijn van zijn [Zeus]' geslacht'), om zijn eigen verhaal te houden, maar de boodschap die hij brengt laat geen twijfel **over** de **onwaarde** van de heidense religie. De godsdienstigheid van de heidenen is voos: bekeer je maar van die dwaalweg!

3. Christendom vervulling van de godsdiensten?

In de achttiende eeuw, de tijd van

de Verlichting, werd steeds meer bekend van de **(wereld)godsdiensten**. De gedachte kwam op dat het christendom de vervulling of **de kroon zou zijn van** de andere godsdiensten. Alle godsdiensten **zouden** iets van de waarheid bezitten, maar de meest verlichte godsdienst was ongetwijfeld het christendom. Vele verlichte christenen achtten het daarom ook niet meer nodig de aanhangers van de andere godsdiensten met de boodschap van Christus te benaderen. Het **was** voldoende de verhevenheid van het christendom te laten zien.

Een bekend voorbeeld van de rede-nering die men hanteerde, is te vinden bij J.G. Lessing (1721-1781) in zijn Fabel van de Drie **Ringen**.¹¹ De boodschap van Lessing **was**: het is niet uit te maken welke van de **drie voornaamste** godsdiensten, **jodendom**, christendom of islam de **ware** is. De waarheid van en de schoonheid in deze drie godsdiensten is niet van elkaar te onderscheiden. Wees daarom vooral verdraagzaam tegenover elkaar, was zijn devies. De drie godsdiensten zijn alle **drie** even waar en het is **niet uit te maken** wie de 'echte' is. in de negentiende eeuw **hebben** vele christelijke **kerken** soms **ook** niet veel meer gedaan dan **de verworvenheden van het westerse** christendom te planten te midden **van** de andere godsdiensten en culturen. Toen het besef doordrong dat de **andere** godsdiensten er **ook** verheven en edele gedachten op na hielden, moest de motivering **om** het christelijke geloof te verkondigen wel tanen.

Anderen brachten een sociaal evangelie dat zich eigenlijk alleen van de andere grote godsdiensten onderscheidde **door** een hogere moraal en de gedachte dat het christendom zich tot een hogere trap **van** ontwikkeling van het religieuze leven had ontwikkeld. Omdat het **historische** christendom hoger geacht werd dan de andere godsdiensten, **kon** er toch nog **een** reden **zijn** om zending te drijven.

De discussie over de **waarheid** in

de andere godsdiensten is in **onze** eeuw nog niet geluwd. Het thema kwam telkens terug op de **vergaderingen van** de Internationale Zendingenraad. Een beslissende en verhelderende rol heeft de **taalgeleerde/zendingsman** Hendrik Kraemer gespeeld door zijn bijdrage aan de voorbereiding voor de Internationale Zendingenconferentie in Tambaram (Zuid-India) in 1938. Geïnspireerd door **Karl Barth** heeft hij duidelijk gesteld, dat niet het historische christendom normatief is voor het zendingswerk, maar slechts de bijbelse **boodschap**.¹²

Kraemer had niet in **alle** opzichten een goede visie op het karakter van Gods **openbaring**. De Bijbel was voor hem een getuigenis **van** mensen over Gods **openbaring**. Toch is in **zijn** 'realisme' te waarderen dat voor hem Gods openbaring in **Jezus Christus** uniek is. De Bijbel biedt echt de **énige manier** om God te kennen. Daarom mag het zendingswerk geen historisch christendom verkondigen, maar alleen de openbaring van God in Jezus Christus. En die bekendmaking moet aan de volken verteld worden.

in de kosmos is) en *revelatio* (rechtstreekse openbaring door het **woord**). Wie deze oude dogmatici zijn, is niet duidelijk. Het zou vanwege het belang van & hele beschouwing en de beoordeling van de niet-christelijke religies de moeite waard zijn dit na te gaan.

⁶ 'Is God onbekend omdat hij onbemind is?', *De Reformatie* 46 (1970/1) 386.

⁷ J. van Bruggen, 'Het Vondelpark is het ergste niet', *De Reformatie* 46 (1970/1) 378.

⁸ N.H. Gootjes, *De geestelijkheid van God*, 97.

⁹ H. Berkhof, *Christelijk geloof*, Nijkerk: Callenbach, 1973³, 50.

¹⁰ J. van Bruggen, 'Is God onbemind omdat hij onbekend is?'

¹¹ J.G. Lessing, *Nathan der Weise*, in: *Werke* I, 553v. Vgl. voor een korte samenvatting: J. Verkuyl, *Zijn alle godsdiensten gelijk?*, Kampen: Kok, 1984², 29-30.

¹² H. Kraemer, *The Christian Message in a Non-Christian World*, 1937.

¹ Vgl. N.H. Gootjes, *De geestelijkheid van God* (diss.), Franeker: Wever, 1984, 93v.

² Vgl. bijv. G.C. Berkouwer, *De Algemene Openbaring* (Dop. Studiën), Kampen: Kok, 1951, 75vv. die het verschil tussen *apokaluptoo* en *phaneroo* wil verwaarlozen.

³ W. Bauer, *Wörterbuch zum Neuen Testament*, Berlin/New York: De Gruyter, 1971, sv.

⁴ Van *phaneroo*, Bauer: 'openbaar maken bekend maken, tonen'; hier: 'was an ihm erkennbar ist'.

⁵ Ook D.K. Wielenga J.Dzn, 'Paulus en Aratus', *De akker is & wereld*, Amsterdam Bolland, 1971, 16, heeft in navolging van H. Kraemer, *Godsdienst, godsdiensten en het christelijk geloof*, Nijkerk: Callenbach, 1958, 285-301, de **aan** algemene openbaring afgewezen gekozen voor 'manifestatie'. Hij kent alleen een *revelatio verbi Dei*. Al verwijst Wielenga niet naar Rom. 1, hij zal er ongetwijfeld aan gedacht hebben, vooral omdat hij Gods *algemene openbaring* (de *revelatio Dei generalis*) uitsluitend beperken wil tot Gen. 1-11. Via A.G. Honig, *Handboek van de Gereformeerde Dogmatiek*, Kampen: Kok, 1938, 67v., sluit hij aan bij de oude dogmatici, die ook onderscheiden nissen *manifestatio* (wat God kennelijk

W wandelen met God

'Wat de boer niet kent, dat eet hij niet'. Als **kerkmensen** iets vreemd vinden, **zullen ze** het ook niet **gauw** een plaats geven in hun leven. Dat **was** ook **zo in** de dagen van Jezus. Hij wilde mensen dorstig maken door **zijn** woorden. Maar velen vonden het te nieuw. Ze konden zich niet voorstellen dat Hij, die tenslotte **geboeid** voor Pilatus stond de **redder van Israël en van** de wereld was. Zou Hij echt leven kunnen geven? Dat **was** onvoorstelbaar. Daarom **riepen ze: kruisig Hem, weg met Hem!**

Dat **laatste roepen wij** zeker niet. **Maar** zijn onze verwachtingen hoog gespannen? Geloven wij w d dat **Hij simmen** van levend water uit **ons binnenste** kan laten stromen? Bij ons allen, **ook** bij mij? Of staat **zo'n** woord (Joh. 7 : 37 e.v.) een beetje aan de zijlijn van ons leven? Dit is maar één voorbeeld van grote beloften. In volgende artikelen wil ik graag nog **wat** meer noemen.

Eerlijk zijn

Hier **wil** ik het nu over hebben: wat doen **we** met zulke grote **beloften**? Laten **we** ze echt **staan**? Laten we er ons hongerig door maken? Of dorstig naar dat grote wat beloofd wordt? Gebruiken we ze in **onze** **gebeden**? Het gevaar bestaat dat **we** deze en andere **beloften** wat uit de aandacht drukken. We leggen ze wat buiten **ons** blikveld. **Preken er weinig** over. **Maar** zou dat de bedoeling **zijn** van de Here Jezus? Natuurlijk niet. Toch gebeurt het wel. Ik heb **men-****sen** in een gesprek hierover wel eens een heel **bepaalde** uitleg horen geven aan m'n **woord**. Grote belof-

ten worden passend gemaakt bij hendaagse ervaringen. Maar het boeiende **dorstwekkende** verdwijnt dan uit zo'n woord. Anderen laten horen: **ja**, een mooi woord maar ik weet niet wat ik me daarbij **moet** voorstellen. Ik hou me **maar aan wat ik** wel begrijp. En zo wordt dit woord **van Christus naar de** achtergrond geschoven. Maar zo beslist onze ervaring of **ons** **voorstellingsvermogen** of **we** veel met **zo'n** **woord** doen of **niet**. En nu **ik** dit zo schrijf zegt u als lezer waarschijnlijk **ook**: dit is niet **goed!** Maar waarom doen we **dan** toch zo? Laten we daar eerlijk over nadenken.

Wat is een christen?

Als ik met mensen over deze dingen praat, **gebeurt** het nog wel eens dat mensen onrustig worden. Ze zeggen het ook wel: ik krijg het gevoel dat er iets niet goed met **mij** zou zijn. En ze vragen: leef ik dan niet goed? Vindt u dan dat ik geen **goed** christen ben? Hebben we dan altijd verkeerd geleefd?

Dan reageer ik vaak met de volgende vraag: gelooft u dan dat u al volmaakt bent? Dan vraag ik: gelooft u echt dat de Here Jezus u nog wat te leren of te geven heeft? Kunt u voor **uzelf ook punten aanwijzen** waar u persoonlijk nog gaven nodig hebt? Het gesprek gaat er dan over dat een christen iemand is die onder de hoede van de Heilige Geest leeft en daarom **ook in zijn** of haar leven vruchten van de Geest mag en moet verwachten (negen worden er genoemd in Gal. 5 : 22). De vernieuwing van ons hart en leven is

toch een voortdurend proces. Dat is toch niet afgelopen'. Het is helemaal niet **gek** om te zeggen dat christenen nog veel niet weten of **kunnen**. Het is zelfs vanzelfsprekend te zeggen dat we als kinderen van God nog veel te ontvangen hebben wat we nog **niet** hebben. We hebben het in belofte, maar nog niet in onze handen of in ons lijf (bijv. een volkomen nieuw hart). Bij iedere doop wordt gebeden om waar geloof, vaste hoop en **vurige** liefde. Maar &t wil toch niet zeggen dat iedere gedoopte zo'n geloof, hoop en liefde ook bezit. De praktijk van vandaag **leert** je wel anders. We zijn **ook vandaag** gebrekkige mensen, juist op deze punten. Tussen allerlei beloften van G d en de vervulling van die beloften zit vaak **tijd**. Een **tijd van groei**. Een **tijd van omgaan** met Christus. Een **tijd van** hongeren en dorsten. Een **tijd van** beproeving en veel gebed. **Ik** heb de indruk dat dit nog **wel** eens vergeten wordt.

Alles of niets?

Het gevolg is het 'alles of niets denken'. Of je hebt **alles** al **of** je bent nog niets. Als je alles hebt ben je **een** echt kind **van God**. **Als je** niet alles hebt deugt het niet met je. Als je bijvoorbeeld moet constateren dat die stromen **van** levend water niet echt uit je binnenste vloeien, dan voelen velen zich **veroordeeld**. Ze denken **dan** dat ze **daarom** geen goed **kind** van God zijn. Want het is alles of niets. **Maar dit is fout!!** Echt goed **fout**. Tegen **kinderen** die in de groei zijn zeg je toch ook niet dat ze alles al moeten hebben en kunnen. God zegt dat **ook** niet tegen ons. Want

wij zijn, **zolang** we hier op aarde leven, kinderen van Hem in de **groei**. En de **Bijbel** vertelt ons waarin Hij ons wil laten groeien. Hij geeft **grote** beloften van grote groei, die Hij zal bewerken: stromen **van** levend water, **grote** geloofsvreugde, liefdevolle ogen, **vergevingsvolle** harten, liefde zelfs voor vijanden, enz. **enz.** Geloof dat u **een** kind in de groei bent. God heeft **ons** beloofd die groei te geven bij onze doop. Maar niet alles tegelijk. In de omgang met Hem gaat Hij ons de beloofde groei geven.'

Waar het om gaai

Her centrale punt in het geloof is niet of ik al een bron van stromend, levend water ben. **Ook** niet of ik al een erg blijmoedig geloofsleven heb. **Ook** niet of mijn hart al vol van liefde is. Dat is niet her eerste. Dat zijn de gaven die Hij belooft aan hen die geloven. Die volgen op het geloof. Het *gaat* er *om* of *we echt geloven dat de Heer deze dingen in ons leven* wil bewerken. Zo ja, **dan** grijpen we al zijn beloften **vast** en **we houden** ze vast ook in onze gebeden. We pleiten op de beloften **en** **we** kijken dorstig **uit** naar de **vervulling** van al die beloften. **Ook** van die onvoorstelbaar grote. En we worden niet hopeloos **en** wanhopig **als** de vervulling **dan** niet direct komt. Hoelang moest Abraham niet wachten voordat **hij vader** werd? Hoelang David niet voordat hij koning **werd**? God doet wat Hij **gezegd heeft**. **Als** we er maar hoopvol naar blijven uitzien. En dus biddend om de **vervulling**.

Als we er niet **meer** om vragen blijkt het **dat** we de beloften **niet** echt geloven. We hebben **ze** **dan** **aan de kant** geschoven. Maar dan zullen we de vervulling **ook** niet meemaken (Lees hierbij eens het indringende Lucas 18 : 1-8!).

Wees niet wanhopig of moedeloos als de **vervulling** soms lang op zich laat wachten. Open des **te meer** **Uw mond**. Hou u vast aan Gods belof-

ten. **Hou** God aan **zijn** beloften. Maar eis niet: nu, **nú** moet het **ook** gebeuren. Want God beslist **wanneer** en hoe Hij zijn beloften aan u **vervult**. Hij is en blijft Heer.

Meer genade

God wil zien, of wij echt geloven en ons nog dorstig **laten** maken door zijn beloften. De **kerk** weet daar al eeuwen van. In Dordtse Leerregels I.16 lezen we: 'Nu **zijn** **er** **mensen** die het **levend geloof** in Christus of het **vertrouwen** met hart en ziel, **een** goed geweten voor God, het leven in de **kinderlijke** gehoorzaamheid en het roemen in God nog niet zo **sterk** bij zichzelf opmerken'. Zij hebben **duidelijk** alles nog niet?! **Nee**, maar zij **zijn** **wel** gelovigen. ais zij er naar verlangen. **Als** ze dorstig **zijn**. En dat blijkt als zij 'de middelen, **waar**door **God** naar zijn **belofte** dit alles in ons bewerkt' gebruiken (Bijbel, **samenkomsten**, **gebed**, **gemeen-**

schap der heiligen, **enz.**). Laat u daarom **nooit** ontmoedigen als u alles nog niet hebt. 'Integendeel, blij gewoon de middelen trouw gebruiken en **vurig** verlangen *naar de tijd van overvloediger genade en verwacht die ootmoedig en eerbiedig*' (DL I,16).

Laat u niet onrustig maken door grote beloften **waarvan** u moet **zeggen**: daarvan **merk** ik niets in **mijn** leven. Zeg liever: daarvan **merk** ik **nog niets**. Maar de Here heeft het beloofd! **Dus** **zál** ik het wel meemaken. Op Gods tijd **zál** Hij het **geven**. Want Hij is **trouw**. Laat u dorstig maken. Dan wil **God**. **Dàn** zullen **er** **tijden** van overvloediger genade komen.

¹ Zie de artikelen van de vorige maand in deze rubriek over Geestelijke groei, geschreven door ds. H.J. Messelink.

² Zie hoe ons doopformulier omschrijft wat de Heilige Geest ons belooft bij de doop. Geref Kerkboek p. 513.

STICHTING AFBOW

De stichting **Afbouw** te Kampen stelt zich ten doel de beoefening van de gereformeerde theologie te bevorderen door met name te helpen bij de financiering van proefschriften ten dienste van promoties **aan** de Universiteit te Kampen,

Voor haar inkomsten is de stichting geheel aangewezen op giften van meelevende kerkleden.

Inlichtingen worden graag gegeven door het bestuur:

C. Trimp (05202-14869),

B. Kamphuis (05202-26248) en

J.G. de Kimpe (05202-16384).

Giften, die fiscaal aftrekbaar zijn, worden graag ingewacht via bankrekeningno. 63.18.36.934.

ten name van Stichting Afbouw
p/a Hoefblad 4
8265 GM Kampen.

Postrekening van de Credit Lyonnais Bank te Kampen: 806552.

DE BELIJDENIS ALS GIDS BIJ DE AMBTEN

K. Harmannij

We zoeken een bruikbaar kader voor onze kijk op de ambten. Een gids die ons helpt uit de verwarring, zoals we die in een vorig artikel hebben beschreven.

Kerkelijke besluiten

Zou de kerkorde daarvoor kunnen dienen? Voordeel daarvan is, dat die geen particuliere mening bevat; het gaat om kerkelijke afspraken. Zolang ze niet veranderd zijn, hebben we beloofd ons er aan te houden.

Maar het nadeel is, dat ze wel veranderd kunnen worden. Zelfs rijst bij de huidige stand van zaken de vraag, of de kerkorde niet veranderd moet worden. Is de scherpe scheidslijn die de kerkorde trekt tussen predikanten enerzijds en ouderlingen en diakenen anderzijds, wel terecht? Zou die lijn niet verlegd moeten worden: predikanten en ouderlingen wat meer als eenheid, en & diakenen wat meer afgezonderd, als ambtsdragers van een andere orde?

Om deze vragen open te houden, kunnen we beter elders ons uitgangspunt kiezen.

Dat zelfde geldt voor de bevestigingsformulieren. Ook dat zijn kerkelijk vastgestelde formuleringen, maar ook zij kunnen veranderd worden, en moeten misschien ook inderdaad veranderd worden. Niet geschikt als beginkader dus.

Je zou ook de recente synode-uitspraken kunnen nemen. In De Reformatie van 23 oktober 1993 en

vervolgens, werkt C.J. de Ruijter in deze richting. De wissel is om, laten we eens kijken waar het spoor nu heen leidt.

Het probleem is echter, dat deze synode-uitspraken voor verschillende kerkleden al een stap te ver zijn. Ze staan nog ter discussie! Ook De Ruijter zelf heeft zijn kritische opmerkingen erbij.

Bovendien weegt mee, dat de synode zelf niet bedoelde om een alomvattend kader voor de ambten te geven. Ze ging slechts heel voorzichtig die weg een eindje op, om in een bepaalde kwestie een uitspraak te kunnen doen.

Als de synode niet meer bedoelt, moeten wij er maar niet meer van maken.

De belijdenis als handvat

Ik voel daarom nog het meest voor de belijdenis, als uitgangspunt voor gesprek. Ook die belijdenis zou natuurlijk veranderd kunnen worden, maar toch niet zo gemakkelijk. We hebben ooit verklaard dat de leer van die belijdenis in alle delen overeenstemt met Gods Woord. En ik heb nog niet gemerkt dat iemand daar op dit moment aan wil tornen.

Het zal dan met name gaan over de artikelen 30 tot 32 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Die geven een duidelijk kader voor de

Achtergronden

regering van de kerk, door middel van de ambten.

Daarnaast kan zondag 31 van de Heidelbergse Catechismus worden genoemd, over de bediening van de sleutels van het koninkrijk der hemelen.

Eigenlijk is de belijdenis daar toch ook voor bedoeld: als handvat om greep te krijgen op de bijbelse gegevens. Die bijbelse gegevens zullen uiteindelijk de doorslag moeten geven. Alleen zij bevatten het gezaghebbende Woord van God! Maar bij de bestudering van de Bijbel willen we elkaar niet kwijtraaken. We willen voorkomen dat iemand door een eigenwijze manier van bijbellezen op een verkeerd spoor raakt. Als belijdende kerkgemeenschap kun je elkaar daarin corrigeren.

Ook willen we voorkomen dat ieder zijn eigen accenten legt en zijn eigen termen smeedt. Met als gevolg dat we elkaar niet meer zouden begrijpen. Een gezamenlijke belijdenis is dan een goed hulpmiddel om bij elkaar te blijven.

Formulier van eenheid

Dat geldt zeker voor de bijbelse gegevens over de ambten. Het is al vaak gezegd: de Bijbel biedt geen pasklaar bouwplan voor onze ambtelijke structuren. Het is een menigeling van allerlei materialen: beschrijvingen van de toestand in de begintijd, lofzangen op alles wat in Christus mogelijk is (mam daarom nog niet altijd noodzakelijk), voorschriften in een bepaalde situatie, en slechts zo nu en dan regelrechte voorschriften voor de kerk van alle tijden.

Wie dan op eigen houtje daarmee

werken gaat, loopt gemakkelijk kans om te verdwalen. Of in ieder geval zulke persoonlijke accenten te leggen, dat hij de aansluiting met anderen verliest.

Ik meen dat Van Bruggen in zijn *Ambten in de apostolische kerk* daar niet helemaal aan ontkomen is. Hij toont in dat boek **zijn kracht: die** van de zelfstandige exegeet. Maar juist door die zelfstandigheid is het **wat** moeilijk geworden om de resultaten toe te passen in de kerkelijke praktijk. Want dan krijgen **we** te maken met een bestaande **kerkorde**, en niet te vergeten: een **bestaande** belijdenis. De formuleringen van die geschriften sluiten niet bepaald **naadloos** aan bij de exegetische vondsten van Van Bruggen!

Ongetwijfeld zal het niet de bedoeling van Van Bruggen zijn **geweest om** tegen de belijdenis in te gaan. Ook **niet** als de Nederlandse Geloofsbelijdenis over drie verschillende ambten **sprekt, terwijl** Van Bruggen op zijn minst **vraagtekens** bij dat **drietel plaatst**. Maar hij **laat** ook niet zien hoe zijn **studieresultaten** en de belijdenis dan **wel bij elkaar passen**. De belijdenis blijft in zijn boek buiten beeld. En dat maakt het **voor ons** wat lastig werken met dat boek. We zijn als kerken immers niet gebonden aan Van Bruggen, maar wel aan de belijdenis.

Natuurlijk kun je dan zeggen dat Van Bruggen **teruggaat** naar de bijbelse gegevens, en die hebben **toch** wel meer **gezag** dan de belijdenis. Maar dan zie ik daar nu ook ons werk liggen: laten **we** met die bijbelse gegevens in de hand dan nog **eens naar** de belijdenis gaan kijken. Zodat **we** de inhoud van die belijdenis goed **kunnen** verantwoorden. **Dan kan** die belijdenis, ook op het punt van **de ambten**, weer voluit als 'formulier van eenheid' gaan **gel-den**.

Document van de Reformatie

Nu is de belijdenis geen tijdloos do-

cument. Om ons tot de Nederlandse Geloofsbelijdenis te beperken: die draagt duidelijk de sporen van de tijd waarin hij is opgesteld: de tijd **van** de grote Reformatie.

Die Reformatie heeft zeker **ook** op het gebied van de ambten tot geheel nieuwe inzichten geleid. Het zou dan ook niet verstandig zijn om bij de overweging van de belijdenis aan de inzichten van de Reformatoren voorbij te gaan. Zij zijn het juist die de formuleringen van de belijdenis sterk hebben **beïnvloed**.

Dat is **bijvoorbeeld** de waarde van het boek van C. Trimp over de ambten: *Ministerium*. De ondertitel zegt het d: een introductie **in de reformatorische leer van het ambt**.

Het is een **uitletten** van wat mensen als Luther, Bucer en Calvijn **hebben** geschreven **over het ambt**. **Om** zo beter te kunnen **werken** met de **erfenis** die ze **ons** als Gereformeerde **Kerken** hebben nagelaten. Iets dergelijks geldt van de serie artikelen die M. te Velde schreef in De Reformatie van 20 november 1993 en volgende. Onder de titel 'De afbakening van de ambten' doet hij daar verslag van **een onderzoek** naar het denken van de Reformatoren op dit **punt**. Namen als Oecolampadius, Bucer en Calvijn **passen** de revue.

En toch, hoe leerzaam zulke studies ook zijn, in de discussies van **vandaag** zijn ze niet in staat om het laatste **woord** te spreken. **Ze** mogen dat zelfs niet eens. **Want** als we één ding van de Reformatie hebben geleerd, is het toch wel dit: **vertrouw** niet op meningen van mensen, **hoe** eerbiedwaardig **ook**, maar ga terug naar de Bijbel. Lees telkens na wat God zelf er over zegt.

Het lijkt me van levensbelang dat **we** die weg ook steeds gaan bij het werken met de Gereformeerde **Ik-lijdenis**. Het **zou onjuist** zijn om daar telkens weer de complete theologie van de Reformatoren **in te stoppen**. De belijdenis is immers niet **bedoeld** als sleutel tot de ge-

dachtengang van de Reformatoren, maar als handvat bij het lezen van de Bijbel.

Concreet betekent dat de mogelijkheid, dat we bij de uitleg van de belijdenis afwijken van de visie van de Reformatoren. Natuurlijk zal dat niet zomaar gebeuren: want **ook** de **Reformatoren** baseerden zich op de Bijbel. Maar het mag wel, zo'n afwijking. Als we dat op **goede** bijbelse **gronden** kunnen **doen**, mogen we de bedoelingen van de opstellers **van** de belijdenis laten **voor** wat ze zijn, en ons beperken tot de formuleringen van de **belijdenis** zelf. Om die, **vanuit** Gods eigen Woord, opnieuw tot leven te brengen.

De vrijheid van de exegese

Het **kon** wel eens zijn, dat we in het **gesprek** over de **ambten ook** werkelijk van deze mogelijkheid gebruik **moeten** maken. Vanuit de nieuwe exegese komt er immers kritiek op de **ambtsleer** van de Reformatoren. **Dan** kun je zeggen: die Reformatische ambtsleer ligt toch wel ten grondslag **aan** onze belijdenis. En **zo zou** je die oude opvattingen min of meer onaantastbaar **kunnen** verklaren.

Maar je **kunt ook zeggen**: de belijdenissen van de Reformatie zeggen minder dan de theologie waar ze uit voortgekomen zijn. In de belijdenis over de ambten zei men wat duidelijk uit Gods Woord was af te leiden; in de theologie ging men daar verder mee aan het werk. Dat betekent voor ons de vrijheid, **om** vanuit die minimum-formule van de belijdenis opnieuw aan het werk te gaan, misschien wel in een andere richting dan destijds, maar **ge-steund** door **een** nieuw verstaan van Gods Woord.

Nogmaals, het gaat me er niet om dat we de complete theologie van de Reformatoren overboord **zetten**. Het **gaat** me er **wel om**, dat we er niet een te groot gewicht **aan** hechten. Alsof we de opvattingen van

de Reformatie kunnen gebruiken om in onze tijd **sen** discussie te be-slechten.

In het laatste **geval** worden de Re-formatoren immers een verhinde-ring **bij** het vrijuit luisteren naar Gods Woord. Terwijl ze juist zelf hebben gevochten voor die vrij-heid! Laten we hen dan eren **door** **niet aan** hun lippen te blijven han-gen, **maar** de weg te gaan die zij **ons** wezen: sola scriptura, **alleen** het geschreven woord **van** God.

We zijn in de kerk altijd wat be-ducht geweest **voor** de **zogenaamde** 'vrijheid van exegese'. Maar al te **gemakkelijk** wordt die vrijheid im-mers tot vrijbuitery. Vandaar toch de binding aan de gereformeerde belijdenis!

Maar laat die binding aan de belij-denis dan meteen voldoende **zijn**. Dat is het kader waarbinnen we wil-len werken. **Ook** als het gaat om de leer over **de** ambten. Dan mag ver-volgens vrijuit gewerkt **worden** aan een goede **exegese** van Gods Woord, zelfs als dat een geheel nieuwe exegese **zou** zijn.

MET OPGEHEVEN HANDEN

Bidden met kinderen

Inleiding

Wat heeft de Here ons **een** machtig middel in handen gegeven. Het ge-bed. Hijzelf heeft dat middel ons gegeven. Staker nog: Hij heeft ons bevolen dat te **gebruiken**. Hij wil zo **zijn eer** ontvangen. Hij vindt dat het voornaamste middel om Hem de dank te brengen. En aan de ande-re kant: In het gebed **kunnen** we **een** deel van ons **contact met de He-melse Vader** kwijt. Al biddend kun je je soms zo dicht bij **Hem voelen**. Alsof **Hij** vlak naast je staat. En als je zelf die rijke ervaring als volwas-sene hebt, wat wil je dan graag dat je kinderen dat **ook** zo beleven. En als ze klein **zijn** lijkt dat ook nog vaak zo. Wat **kunnen** kleine kinde-ren vaak nog ontwapenende eenvou-dig bidden. Het lijkt wel of ze rechtstreeks met hun Vader in **ge-sprek zijn**.

Maar je kunt je tegelijkertijd **soms** veel zorgen maken over je puber van veertien. **Hoe** bidt hij of zij? Bidden ze op die leeftijd eigenlijk nog wel? Hm houd je dat bij? En hoe krijg je **een** doorgaande lijn van **kleuter** tot volwassene in het bidden. Over deze vragen **rond** het gebed in de **opvoeding** gaat dit arti-kel.

Eigen voorbeeld

Wat moet dat een **mooi** gezicht zijn geweest in de tijd van de Bijbel: **bidden** met opgeheven handen. Een schitterende demonstratie van

Jetze J.D. Baas

opvoeding en onderwijs

wat bidden eigenlijk is: Heer, ik verwacht alles **van** U. Wilt u **mijn** handen vullen met **uw** gaven. Heel de **houding** straalde **dat uit**.

*Het is belangrijk dat een kind aan je merkt: **je kunt de dag niet in zonder de Here**.*

Dat moet ons bidden **vandaag** ook nog doen: iets uitstralen. Dat is zeer **wezenlijk** voor de opvoeding van onze kinderen. Hoe is **onze** eigen gebedshouding. Hoe leven we zelf in gebed met de Here. De kin-deren **voelen** het heel nauwkeurig aan of u **van harte** bidt of niet. Of het bidden een gewoonte voor u is of een noodzaak. Het is **belangrijk** dat een kind aan u merkt: zonder **de Here kun** je de dag niet in. Je gaat toch niet slapen voor je de **He-re hebt** geprezen **voor &** dag die **Hij** gaf en gevraagd hebt om be-scherming **in** de nacht. Daar moet je als opvoeder eerst zelf volledig van overtuigd zijn. Je **kunt toch** geen maaltijd gebruiken zonder Hem ervoor te danken.

Laat maar zien dat vader en moe-der niets **zijn zonder God**. Niet als show, want **dat** wijst onze Heiland af (Matth. 6 : 5, 6) **Geen** toneel-spel. Echt zijn. Heel je leven krijg je van Hem. Geen dag zonder God. **Als je dat laat** merken aan je kinde-ren dan doe je als ouder **één** van de meest wezenlijke **dingen** in de op-voeding: Je houdt je handen op. Je zit daar aan **tafel** of knielt **voor** je bed en zegt daarmee: Heer waar zou ik zijn zonder U! **Dan** ga je als vader of **moeder** niet af voor je **kind**, maar dan wijs je ze de weg: Mijn handen wijzen naar **omhoog**, want vandaar komt mijn Hulp (Ps. 121).

Zelf leren bidden

Het is een goede gewoonte de kinderen **van jongsaf** te leren spreken met **hun** Vader in de hemel. **Heel** gebruikelijk is het hierbij vaste **gebeden te gebruiken**: Here zegen dit eten, voor **de maaltijd** en **het** beken- de Ik ga slapen ik ben moe, voor het naar bed gaan.

Het bidden uit de mond van een kind is een machtig wapen in de strijd tegen de vijand.

Het kindergebed is in de **eerste** plaats een machtig wapen in de strijd tegen de vijand, **volgens Psalm 8**. En de positieve **bijwerking** van een vast gebed is dat de kinderen een **stukje** duidelijkheid ervaren. Het is bekend. Dat geeft een gevoel van veiligheid. Het **na-**deel van steeds **dezelfde vaste gebeden** kan **zijn** dat het voor het kind meer een ingeslepen gewoonte wordt. De vraag is dan of het **kind** dit **werkelijk** als een **gesprek** met zijn hemelse Vader ervaart. De woorden zijn zo vanzelfsprekend **geworden**, dat ze weinig of geen inhoud meer hebben. Dan wordt zo'n gebedje al gauw **alleen** maar **gewoontevorming**. Dat gevaar dreigt nog veel meer als we in deze jachtige tijd nauwelijks tijd meer hebben en nemen voor het kindergebed. We kunnen het dagelijkse gebed voor het **slapen** gaan **al** een stuk bewuster **maken** voor ons **kind**, als **we** er de tijd voor nemen. Even erover praten met het **kind**. Zijn of haar aandacht richten op de Here. Bijvoorbeeld: We gaan nu zingen voor de Here. Zullen we dat eens op ons **allermooist** doen? Hij is toch onze **Koning**. Dan vragen **we** of Hij **alle stoute dingen wil** vergeven en of Hij deze nacht **voor** ons wil zorgen.

Het is mogelijk in de **kindergebeden** wat variatie aan te brengen om de inhoud **voor** het kind **fris** te houden. In **diverse** bundels zijn kindergebeden **voor** het slapen

gaan opgenomen.

Vanaf wanneer laat je je kinderen met eigen woorden bidden? Ik denk dat het beste is daar zo snel mogelijk mee te beginnen. Al is het nog zo stamelend. Al gaat het eerst zo dat u de zin voorzeget en de kleine zegt het na. Dat kan dan het beste naast het vaste (dan niet zingend) opgezegde gebedje. De aanleiding daarvoor kan hem zitten in een zieke opa of **oma**, of andere dingen die in een **kinderleven** belangrijk zijn en niet concreet in het **slaapgebed** aan de orde kwamen.

Zouden we zo ook onze Vader in de hemel niet enorm blij maken met de eerste, zij het stamelende, woordjes van ons kind,

U vond het als ouders vast heerlijk **toen uw** kind de eerste woordjes **te**gen u brabbelde. Zoiets geeft een heel gelukkig **gevoel**. Zouden we zo **ook** onze Vader in de hemel niet enorm blij **maken** met de eerste, zij het **stamelende**, woordjes van ons **kind**.

Samen bidden

Wat kunnen tijdens het bidden je gedachten soms alle kanten opdwarrelen. Zeker als iemand anders **voorgaat** in gebed. Een woord **van** de voorbidder kan **soms een** hele gedachtenwereld voor je openen. Het **kost** me altijd heel veel moeite het gebed van **een** ander te volgen. Dat zal **voor een** groot deel aan mijn gebrekkige concentratie liggen. Voor een ander deel ligt dat echter ook aan de manier waarop wij **voorbede** meestal doen thuis, in de kerk, of op **school**. Zonder nadere aankondiging over de inhoud van het gebed, wordt er begonnen. 'We gaan bidden', is dan de enige mededeling. En **dan** moet je als kind in de klas, of als tafelenoot, of **als** kerkganger de gedachten van de voorganger maar zien te volgen.

Aandacht voor elkaar zodat er ook echt namens de groep gebeden kan worden.

Er zou in dat geval nog heel wat zorg besteed kunnen worden aan **onze** gezamenlijke gebeden. Met de bedoeling dat er echt meer **meegebeden wordt**. Als je namens 'een groep' bidt, hetzij aan tafel, of in de kerk, of in school, dan zal dat gebed **voor een deel ook uit** die groep moeten opkomen. Dat betekent niet democratisch bidden of zoiets. Maar wel: aandacht voor **elkaar zodat er ook** gericht namens de groep **gebeden** kan worden. In de **kerk** bestaat de mogelijkheid **van** het aanvragen van voorbede. Wij doen dat meestal in bijzondere gevallen, bij ziekenhuisopname of iets dergelijks. En dat is mooi. Het gebed wordt sterker meegebeden naarmate de overige **meebidders** van te voren **geïnformeerd** zijn. Zo wordt **ook** voorkomen dat het **gebed** een soort voorgelezen nieuwsbericht wordt. Zou **het** niet mogelijk zijn bij het voorgaan in gebed bij groepen, meer duidelijkheid vooraf te geven, waarvoor er gebeden gaat worden. Niet **alleen** wat betreft **de** aangevraagde voorbede, maar altijd. Al is het in een paar zinnen, **toch** even aangeven waar in het gebed de lijn langs loopt. Dat verplicht de voorganger tot **structuur** in zijn gebed en helpt de groep (het gezin, de **schoolklas** of de gemeente en vooral ook de jeugd) meebidden. En dat is toch **ook wat** onze hemelse Vader graag ziet en hoort.

Een gebedskalender

Voor die gelegenheden waar heel regelmatig gezamenlijk gebeden wordt, thuis en in de kerk, kan het invoeren van een **gebedskalender** meer duidelijkheid geven. Met een **gebedskalender** wordt **bedoeld een** planning **voor een aantal** vaste zaken in het gebed. Hieronder een voorbeeld **hoe** je daar

thuis mee om kunt gaan: 's Maan-
dags bid je aan tafel altijd voor
het catechetisch onderwijs, het
werk in de kerk, bijvoorbeeld de
huisbezoeken. Dinsdags bid je
voor de mensen die regeennacht
hebben. De machtigen van de aar-
de en de regering van ons land en
onze woonplaats, ons konings-
huis. Woensdags gaat onze aan-
dacht uit naar de mensen in nood.
Donderdags is de voorbede voor
het onderwijs. Vrijdags komt in
het gebed de zorg voor zieken en
gehandicapten aan de orde. Op za-
terdag bid je met name om & lei-
ding van de Geest voor allen die
Gods Woord moeten bedienen op
zondag. Op zondag bidden we
voor zending, gezegende kerkdien-
sten, opleiding voor dienaren van
het Woord in diverse landen.
Zou het werken met zo'n gebedska-
lender ook in de kerk niet te rege-
len zijn? Het plaatselijke kerkblad
kan dan per keer aangeven welk on-
derwerp aan de beurt is. Misschien
hebben veel predikanten wel een
verborgen gebedskalender. Laten
ze hem maar openbaar maken, zo-
dat de gemeente des te meer mee
kan bidden.
Een gebedskalender mag niet de
baas zijn. Het is slechts een hulp-
middel. Het ontnemt je natuurlijk
niet de mogelijkheid om voor con-
crete situaties te blijven bidden.
Dat blijft er natuurlijk bijhoren.
Deze vorm wil allen al helpen om
een uitgesleten standaardgebed te
voorkomen. Bet bestrijdt ook het
willekeurig bidden, waardoor za-
ken 'vergeten' zouden kunnen
worden.

Het blijft natuurlijk wenselijk
thuis ook bij het gebruik van de
gebedskalender met elkaar aan ta-
fel door te spreken over de in-
houd. Wat is vandaag aan de
beurt? Zijn er heel concrete zaken
in dat thema te noemen? Bijvoor-
beeld als er gebeden wordt voor
de machtigen van de aarde, dan
kunnen allerlei belangrijke zaken
die dan spelen aan de orde komen
in het gebed.

Gebedskalender of niet: het blijft noodzakelijk de tijd te nemen voor het gebed.

In alle gevallen, gebedskalender of niet, blijft het noodzakelijk de tijd te nemen voor het gebed. Zeker ook voor de voorbereiding op het gebed. Het is dan ook belangrijk al-
len aan tafel bewust te betrekken bij wat er gebeden gaat worden. Een goed uitgangspunt voor het gebed kan ook de bijbellezing zijn. Welk punt van wat we gelezen hebben kunnen we dadelijk gebruiken in ons gebed? Dat is een goede vraag aan de tafelgenoten, voor of na de bijbellezing. Het kan ook heel goed mogelijk zijn van te voren af te spreken dat er aan tafel ook gelegenheid is voor persoonlijk gebed: 'Straks houd ik me even stil. Dan kunnen jullie een eigen bede zachtjes voor je zelf zeggen.'

Wie bidt hardop?

In veel gevallen zal aan tafel de vader of de moeder de voorganger zijn in het gebed. In veel gezinnen mogen ook de kinderen bij toerbeurt hardop voorgaan. In sommige gevallen hebben zij dan ook de schriftlezing verzorgd. Dat hardop leren voorgaan, is een goede gewoonte. Jong geleerd is hier ook oud gedaan. Alleen het moet wel opgebouwd worden. Bij het ene kind lukt dat wat eerder dan bij het andere. Zo vanaf het zesde levensjaar moet het in de meeste gevallen wel goed gaan. Je bespreekt eerst met het kind waarvoor je kunt danken, daarna wat je aan de Here kunt gaan vragen voor deze dag. Neem niet te veel dingen tegelijk. Voor beide aspecten – het danken en het vragen – zijn twee zaken ruim voldoende. Voor de meeste kinderen op die leeftijd is het moeilijk meer dingen echt te onthouden. We kunnen bij de voorbespreking van dat gebedje natuurlijk ook aandacht vragen voor de eerbied die er moet zijn. Je praat wel met je Va-

der, maar Hij is wel de Heilige die in de hemel woont!

Je kunt soms verstoeld staan hoe kin-
deren juist op jonge leeftijd op een
ontroerende manier inhoud aan hun
gebed kunnen geven.

Een andere mogelijkheid om kinde-
ren en andere tafelgenoten bij het
bidden te betrekken is het gezamen-
lijk bespreken waarvoor gebeden
moet worden. Ieder aan tafel mag
een aandachtspunt inbrengen.

Je kunt soms verstoeld staan hoe kinderen juist op jonge leeftijd op een ontroerende manier inhoud aan hun gebed kunnen geven.

Je zou dan zelfs kunnen overwegen dat ieder ook zijn eigen bede in het gebed zelf mag verwoorden. Ieder-
een aan tafel spreekt een aantal zin-
nen van het gebed uit. En sluit dat
bijvoorbeeld af met de woorden:
Dat vragen (of zeggen) wij u in Je-
zus naam. Dan weet de volgende
wanneer hij of zij aan de beurt is.
Deze manier van bidden pas ik wel
eens toe met kinderen in groep 8.
Wat dan opvalt is de grote eerbied
en betrokkenheid die dan bereikt
wordt.

Nog een mogelijkheid om het ge-
bed te activeren is het samenstellen
van een kaartenbak met voorbeden.
De onderwerpen die op de kaarten
komen, worden samen bedacht en
opgeschreven. Dat bakje staat op ta-
fel en de voorganger p& daar bij-
voorbeeld aan het begin van de
maaltijd een kaart uit. Op die kaart
staat dan waaraan in het gebed bij-
zondere aandacht voor gevraagd
zal worden. Samen kun je dan nog
invulling geven aan het onderwerp.
Wat zal ik daarover voor de Here
brengen. Zijn er nog actuele dingen
over te zeggen. Ook deze vorm kan
het meebidden van anderen bevor-
deren. Het voorkomt ook het sleur-
gebed.

Bidt mijn kind nog wel?

Sommige ouders van oudere kinde-

ren maken zich wel eens zorgen: Bidt mijn kind nog wel? Hoe **kom** je daarachter? En hoe bereik je hem of haar?

In de eerste plaats denk ik dat we voor een gesprek met ons kind daarover, niet al te bang moeten zijn. Open erover spreken **kan** op het moment zelf wel eens moeilijk zijn, maar daarom moeten we heil nog niet omzeilen. Het gaat immers om zaken van levensbelang. Dat geeft aan de andere kant ook aan dat zo'n gesprek wijsheid vraagt. Om de hulp van **zijn** Geest daarbij **kun** je vragen bij de Vader in de hemel. Vragen naar dit soort zaken aan je **kind** doe je niet **pu**-blik. Je zoekt je **kind** bijvoorbeeld op in **zijn** kamer. Of je neemt hem of haar **mee** uit. Je kiest in ieder **ge**-val een geschikt moment uit. De aanleiding **kan** dan liggen in bepaalde **belangrijke** beslissingen waar het kind **voor** geplaatst wordt. Zeg, weet je al wat je gaat doen? Moeilijke beslissing, he? Heb je het daar ook al eens met je **Vader** in de hemel over gehad? Zo'n **ge**-sprek moet niet maar uit de lucht komen **vallen**. Regelmatig praten met je **kinderen**, over de dingen die ze echt aangaan is zelfs een ouderlijke plicht.

Op een gegeven moment gaan ze zachtjes voor zichzelf bidden. Dat betekent niet dat we onze aandacht er dan niet meer aan moeten geven.

We leren onze kinderen bidden voor het slapen gaan. Op een gegeven moment gaan ze zachtjes voor zichzelf bidden. Dat betekent niet dat we **onze** aandacht er dan niet meer aan moeten geven. Bij het brengen van de nachtzoen ook regelmatig blijven vragen: Heb je al **geëindigd**? En, waar bid je dan voor? Bid je ook wel eens voor... Stimuleer de kinderen ook tot een eigen dagsluiting. Bijvoorbeeld door middel van het regelmatig in de **handen** stoppen van een bijbels

dagboekje of **een** ander boek dat uitnodigt tot het bidden en het bestuderen van de Bijbel. Er verschijnt tegenwoordig heel wat in die richting.

Laat aan je kind voord merken dat je het heel belangrijk vindt dat ze er **alles** aan doen om hun **persoonlijk** geloof te ontwikkelen.

Verhoring

Tenslotte nog iets over de verhoring. Veel mensen, en **vooral kinde**-ren, ervaren het vaak als een **probleem** dat niet altijd datgene gebeurt waar je om gebeden hebt. Je bidt bijvoorbeeld om genezing **voor** een ernstig **zieke** oma, maar het gebeurt niet. De zieke **oma** sterft. Dat is **ook** voor een **kind** **maar moeilijk te begrijpen**. Hoe ga je daar nu **mee** om met **betrekking** tot het gebed. Een **kind kan** bidden om mooi weer bij het **schoolreisje**, maar haar vader, die boer is, bidt op dezelfde **dag** om de **noodzakelijke regen** voor het land.

Het zou wat **zijn** als de Here altijd ons precies gaf, waar wij om vroegen.

Iemand zei het eens zo: Als de Here al mijn gebeden verhoorde zou ik **nooit** meer bidden.

Hij bedoelde **daarmee**: Als dat zo zou zijn, **dan** wist ik alles net zo goed als God.

Geen gebed zonder het: Niet mijn wil maar Uw wil.

We moeten steeds weer in ons leven, dus **ook** bij het **bidden**, letten **op** het voorbeeld van onze Heiland. Hij zei, bijna **aan** het einde van zijn **leven**, toen het **zwaarste** deel van zijn **lijden** **voor** de deur stond: Niet mijn wil, **maar** Uw wil **geschiede...** **Ook** Hij schikte zich volledig naar de wil **van** zijn **Vader**. Die Vader wist precies wat goed was. Wat paste in Zijn plan. En dat zullen we steeds weer voor ogen **moeten** houden. **Wij** zelf, en dat moeten we dan ook doorgeven **aan onze** kinderen. Geen gebed

zonder het: Niet mijn wil, maar Uw wil. Wij moeten daar steeds **voor** leren buigen en ook onze kinderen moeten daar voor leren buigen. Niet voor een strenge, harde God die maar doet wat Hij zelf wil. Nee, wij weten dat we mogen buigen voor het **plan** van Vader. Iemand die altijd het **beste zoekt** voor jou **en** je kinderen.

Een vader loopt met zijn kleine **kind** langs een **drukke** weg. De bal van het kind rolt per ongeluk de weg op. Het kind wil dadelijk de bal achterna. Maar vader houdt het kind stevig vast. Het kind begint luidkeels te protesteren. Het ziet **geen** gevaar. Maar vader overziet het wel. **Hij** ziet ook het doodsgevaar dat dreigt. Hij houdt daarom zijn kind **weg** bij het drukke verkeer. **Want** hij is vader. Dat staat, als het **goed** is, **voor** zorg, liefde en behoud.

Zo gaan wij ook aan Vaders hand. Hij overziet, als de Almachtige, heel zijn plan. Hij kent **ook** alle gevaren die ons bedreigen. Wie weet beter dan Hij wat echt goed voor je is? Hij wil dat je veilig thuiskomt.

Zo zijn **we** weer **terug** bij het **begin**: Bidden is je handen **ophouden** en ze laten vullen.

Bidden is je handen in de uitgestoken hand van Vader leggen. Om aan zijn hand **veilig** thuis te komen!

EEN BEZOEK AAN INDIA; LAND, KERK EN SEMINARIE

H.M. Ohmann

kerk wereldwijd

2. De kerk(en)

Ook in India is er een kerk gekomen.

En niet pas in de 18e of 19e eeuw toen, volgens de voorstelling die nog algemeen ~~worst~~ aangehangen, de zending pas goed op gang is gekomen, maar al in de eerste eeuw van onze Christelijke jaartelling; die van de Heiland en zijn apostelen.

Een van die apostelen was Thomas en volgens de legende, die steunt op het apocriefe boek: *Handelingen van Thomas*, kreeg deze apostel, bij de verdeling van de werkterreinen door de apostelen, Indië toegewezen. Aanvankelijk zou Thomas hebben geprotesteerd, maar toen hij in een verschijning een koopman zag, door een Indische koning Gudnagar gezonden, omdat deze behoefte had aan een vakbekwaam timmerman, is hij meegegaan naar het vreemde land.' Daar heeft hij *het* evangelie gepredikt, een evangelie dat naar verluidt sterk zou zijn toegespitst op seksuele ascese. Hij zou dit zo nadrukkelijk hebben gedaan, dat hij in moeilijkheden kwam met de Indiërs, die, naar men weet, erg op nakomingschap zijn gesteld. Het is maar een legende...

Vandaag de dag zijn er nog in het zuiden van India Christenen die Thomas beschouwen als hun geestelijke vader. We doelen op Kerala, de zuidelijkste van alle Indiase staten. Dat verband is niet uit bovengenoemde Acta af te leiden, het is een op zichzelf staande overlevering van deze Christenen. Ook dit kan worden verwezen naar het rijk der legenden, alhoewel de oorsprong van deze Christenen tot nieuwtestamentische tijden kante-

ruggaan. Er waren toen reeds allerlei handelsbetrekkingen tussen het Romeinse Rijk en India.² Al is dit niet helemaal zeker, in ieder geval zijn er uit de vierde of vijfde eeuw gegevens die op het bestaan van christelijk kerken in deze regio duiden. Het zijn kerken van zogenaamd Syrische signatuur, nader: Nestoriaans, genoemd naar de patriarch van Constantinopel uit de vijfde eeuw, die leerde & Christus' twee naturen gelijkstonden aan twee personen, waarvan de ene, de Goddelijke, de andere, een reeds bestaande mens, had aangenomen. Van hier maken we een grote sprong naar de 16e eeuw, voor ons de eeuw van de reformatie, maar voor de Roomse kerk de tijd waarin de Jezuïeten tot een grote ontplooiing van hun zendingsactiviteiten zijn gekomen. door een sterke missionaire drang gedreven. In dit verband kan de naam van Franciscus Xaverius als eerste worden genoemd. De uitvalsbasis was de Portugese vestiging Goa. Behalve de heidense Hindoes kruisten ook de daar reeds lang woonachtige 'Syrische' Christenen hun pad. Dit laatste leidde ≠ conflicten. De Christenen van Syrische signatuur waren niet – althans niet alle – bereid zich aan het oppergezag van Rome te onderwerpen. En die dat wel deden, deden dat in veel gevallen niet voorgoed. Zo onderscheidt men sindsdien met Rome geünieerde Syrische kerken. (Je ontmoet ze ook in andere landen, bv. Irak en de Oekraïne, ze houden zich aan de Roomse leer en kerkregering maar met behoud van eigen 'ritus'.) De niet met Rome geünieerde kerken zijn later 'ongemerkt' (!) van Nestoriaans Jacobitisch geworden. Jacobitisch wil zeggen: monofysi-

tisch, volgens welke opvatting onze Heiland geen twee naturen, de Goddelijke en de menselijke heeft gehad, maar één (mom-W-menselijke natuur (physis)). Dat is, in vergelijking met Nestorius, wel het andere uiterste.

Beide uitersten zijn op het concilie van Chalcedon 451 veroordeeld. Die overgang van Nestoriaans naar Jacobitisch hing samen met de overkomst destijds van een nieuwe patriarch uit Syrië. Eigenaardig is dat de uit de Roomse kerk afkomstige zendelingen vergaande concessies aan het &■ doeïsme, inzonderheid L o . - het kastenstelsel hebben gedaan. Dat werkt nog door tot de dag van vandaag, nu in het verre zuiden van India er kerken zijn die de Brahmanen, de hoogste stand, accommoderen en andere die de kastelozen willen tegemoet komen!

Naarmate in volgende eeuwen de invloed van de Jezuïeten afneemt, komt de protestantse zending meer en meer naar voren. De koning van Denemarken, Duitse pietisten als Ziegenbalg en andere Lutherse gingen voorop. Tranquebar in het zuidoosten werd het uitgangspunt van hun zendingsactiviteit. 'En waar was Nederland?', zo hoor ik een lezer vragen. Nederland was present in India. Al heel in het begin van de 17e eeuw, toen de Oostindische Compagnie nederzettingen stichtte aan de kust van Coromandel (het zuidoosten). Ook aan de zgn. kust van Malabar (het zuidwesten) lieten de Nederlanders zich zien. In dergelijke vestigingen trof men uiteraard ook kerken aan. Onze vaders waren vroom. Up en top kooplieden en de Gereformeerde religie toegedaan. Ook in Bengalen, in het noordoosten, kwam je

de Nederlanders tegen. Evenals de Fransen en de Engelsen, de laatste duchtige concurrenten. Onder de Nederlandse predikanten mag de naam van ds. **Abraham Rogerius** niet onvermeld blijven. Hij is een der **eersten** geweest die een zelfstandig onderzoek naar de religie der **Hindoes** heeft ingesteld en van zijn bevindingen verslag heeft gedaan in een boek getiteld: *De Open Deure tot het Verborgene heyden-dom Ofte Waerachtigh vertoogh van het Leven ende Zeden, mitsgaders & Religie, en de Gods-dienst der Bramines op de Cust Chormandel, ende de Landen daar ontrent*.³ Het boek is gebaseerd op eigen waarnemingen gedaan o.a. in gesprekken met **Brahmanen**. **Lat**en we in dit verband vooral niet vergeten de eigen bijdrage van onze landgenoten aan het geestelijk en kerkelijk leven op het vroegere Ceylon, nu **Sri Lanka**, waar thans nog een **Dutch Reformed Church** is, met een van wier predikanten, **rev. Jansz.**, een aantal onzer deputaten voor **B.B.K.** een gesprek mochten hebben.⁴

Terug naar **India**, en wel het noorden van het land. Daar heeft de schrijver dezer regelen zes weken lang mogen verkeren temidden van de broeders en zusters van de **Reformed Presbyterian Church**. Deze gaat in haar ontstaan terug tot ongeveer 1830, gevolg van de komst en het werk van **Reformed Presbyterian Missionaries** uit de Verenigde Staten. Zij waren niet de enige Amerikanen. We denken aan de missionarissen van de veel grotere **Presbyterian Church** in het noorden van de U.S.A. Deze grote **Presbyteriaanse kerk** kreeg in de loop van de twintigste eeuw te maken met diverse stromingen in haar midden, waaronder vrijzinnige. De kerk ging zich profileren door een steeds bredere opstelling, die uiteindelijk de weg heeft vrijgemaakt voor een unie met **Methodisten** en **Anglicanen**. De Anglicanen hebben een dikke vinger in de pap wat aan het licht treedt in het ceremonieel. Deze geüniceerde kerk is nu be-

kend als 'The Church of North India'.

Ondanks deze vele richtingen omvattende oecumenistische kerk is de **Reformed Presbyterian Church** als zelfstandige kerk blijven bestaan. Hoe gering ook in aantal, zij telt in haar midden mannen van naam. We noemen de **Taylors**, vader, de **zendeling**, diens zonen, één hoofd van het kindertehuis in **Bhogpur**, de ander tandarts en een kleinzoon. Dan moeten nog genoemd het echtpaar **Strom**, naar wie het **Strom-hostel**, het dormitorium voor de meisjesstudenten, is genoemd, en de broeders **Fiol** van wie een **India** heeft verlaten maar de ander de leiding heeft van een school terwijl zijn vrouw een werkzaam aandeel heeft in het kerkelijk leven. **Rev. Hard**, over wie in een volgend artikel meer, en ik, zijn een avond hun gasten geweest. **Mr. Fiol** gaat ook wel voor in de kerkdiensten.

Er zijn voorzover ik heb kunnen na-gaan vijf plaatselijke kerken: De **Covenant Ref. Presb. Church** in **Dehra Dun**, de **Ref. Presb. Church** te **Bhogpur**, de **Ref. Presb. Church** te **Hardwar** (**Risjikes**), waarvan we de predikant hebben mogen ontmoeten tijdens een bezoek, die van **Kanpur** en tenslotte de **Faith Presbyterian Church** te **New Delhi**.

Daarnaast zijn er nog de **Reformed Presbyterian Churches** van **Manipur** in het verre, ontoegankelijke noordoosten van India, aan de grens met Myanmar (**Birma**). Een groot aantal jongens en meisjes uit deze kerken studeren aan het seminarie, aan gezicht en voorkomen terstond kenbaar als **Mon-goloïeden**. Met een vertegenwoordiger van de kerken uit **Manipur**, **rev. Roshyama Hrangchal**, die een reis door India maakte, hebben we een uitvoerig gesprek mogen hebben, waarbij veel informatie werd versterkt. Van alle kerken hebben we die van **Dehra Dun** het beste leren kennen. Geen wonder, het kerkgebouw staat op de campus van het seminarie, wat zijn voor- maar ook zijn nadelen heeft. Nadeel is dat je

's zondags en op andere weekdagen veelal dezelfde personen tegenkomt. Je zou ze kunnen verwarren. Toch is er onderscheid. 's Zondags zagen we heel wat andere families, mannen en vrouwen die geen functie aan het seminarie vervulden, met hun kinderen ter kerke gaan. De kinderen zijn nadrukkelijk aanwezig en zitten voor in de kerk keurig naast elkaar in rijen op de grond, vlak naast de kansel, d.w.z. een grote tafel, met daarop een lessenaar. Sommige voorgangers spreken de kinderen tijdens de preek rechtstreeks toe bv. door hun een vraag te stellen; of een grapje te maken. De Amerikanen zijn daar ook sterk in en misschien hebben ze het van die geleerd. De predikant is **rev. Samuel McGregor**, een van de teaching-elders, zoals dat in Presbyteriaanse kringen heet. Hij heeft een ernstig scooter-ongeluk gehad – en wandelde met moeite, steunend op zijn 'cane' (wandestok) de kerk in en uit. We hebben ook docenten horen preken en eens een gastpredikant, zoals de dominee van de **Free Church** (of **Scotland**) in **Jabalpur** (**Madhya Pradesh**). **Rev. McGregor** was bezig met een preken-serie over **Leviticus** en **Numeri**. 's Middags werd er gepreekt aan de hand van... de **Heidelbergse Catechismus**!

Steeds werd de boodschap der **Schriften** gebracht – tot onze blijdschap. We willen niet verhelen dat de wijze waarop nu en dan zo was dat die voor verbetering vatbaar was. We hebben dat **rev. McGregor** ook gezegd; vriendelijk maar duidelijk. Na de dienst staat de dominee bij de uitgang en geven de kerkleden hem een hand, betuigen hun dank voor het gepredikte woord of maken een opmerking. Zelf heb ik een paar malen het woord mogen bedienen, ook over de **Heidelberger Catechismus**, Zondag 20. Voor de liturgie hoeft men dan geen zorg te dragen. De **Schriftlezing** wordt verzorgd door studenten. Links van de kansel, d.w.z. van de kansel gezien, zit een aantal studenten, ook een docent,

de heer **Chellaaya**, en ook vaak mrs. **Chacko**, vrouw van de **princ**ipal, om met allerlei **instrumenten** de **zang** te ondersteunen. Er wordt uitbundig gezongen, in het Hindi uit een klein hymnboek als de **dienst in die taal** is, en uit het Psalter-hymnal van de **Christian Reformed Churches in America** als de dienst in de Engelse taal is. Wat de zitplaatsen betreft. Links, van het podium af gezien, **zitten** de **studenten** in dichte rijen op de grond. **Achterin** de **kerk** ziet men **een paar** rijen banken, aangevuld met stoelen voor de **ouderen**. **Aan de andere** kant van het middenpad dat naar de 'kansel' leidt, maar in een drukbezochtedienst ook half gevuld is met laatkomers, ziet men de vrouwen. Achterin, op stoelen en in **banken** zitten vrouwen en moeders, **daarvoor** in **dichte rijen** de **damesstudenten**, allen op de **grond**. Iedere bezoeker doet zijn of haar schoenen uit, althans in Dehra Dun. In het heiligdom beweegt men zich blootsvoets. In andere kerken dacht men daar **anders** over. Het Heilig Avondmaal werd in de tijd dat wij **er waren** twee zondagen bediend. Men zit niet aan aan een tafel. Een **grote** schaal bevat kleine stukjes Indiaas brood; het **leken** **net kleine flintertjes** **pannekoek**. De wijn wordt in kleine beertjes uitgereikt. Men moet met **het drinken wachten** tot de bedienaar door het uitspreken van **een** formule het **teken daartoe** geeft en zo drinkt men toch gezamenlijk. **Een doopbediening** hebben **we** niet meegemaakt, maar de kinderdoop leverde geen enkel probleem op. De kinderen horen er bij en zitten zelfs op de **voorst**e rij. De oefening van de kerkelijke tucht is een aangelegen punt, zo bleek mij. De R.P. Church in noordelijk India deinst voor de discipline niet terug. Dit had recentelijk zelfs **geleid** tot het **uittreden** van een paar plaatselijke kerken, die het met de tucht zo nauw niet namen. **Nog** weer een ander **beeld** kregen we in Bhogpur, waar we een zon-

dag de diensten konden bijwonen en tussen de diensten de gast zijn geweest van de familie Taylor, **zoon** en schoondochter van het al eerder genoemde **zendelingsechtpaar**, van wie de namen voorgoed aan het kindertehuis zijn verbonden. Zoon en schoondochter, beiden tachtigers, waren nog heel helder van geest en wel ter **tale**, 's **middags** aan tafel en later tijdens de **viering** van het jubileum. De dag van ons bezoek – 9 april – was het precies vijftig jaar geleden dat de oude **Taylors hun** zegenrijke **arbeid** waren **gestart** en dat werd 's middags in een feestelijke **samenkomst** herdacht die duurde van 4.00 tot 7.00 **uur**. In Bhogpur zit ieder in banken en houdt men zijn schoenen aan. Het huis van de fam. Taylor was op **zichzelf** al een bezienswaardigheid. De wanden **zijn** **volgehangen** met **jachttrofeeën**, waaronder huid en kop van **een** enorme tijger het eerste opviel. Die tijger was **een** wat **men** daar noemt: 'maneater' – hij had **eens** mensenvlees geproefd en **toen** de **smaak** daarvan te pakken gekregen – en sindsdien de schrik van **zijn** omgeving. De eerste taak **van de zendeling** was – neem het hem niet **kwa**lijk – **het on**dier te vellen met een welgericht schot! U begrijpt dat er anders geen **ruimte** en in **elk** geval geen aandachtig gehoor zou zijn geweest **voor & evangelieprediking**. Naast die van de tijger **was** de hoge wand nag **gesierd** met **de** huiden van een beer en een panter, **alsook** de koppen van herten en antilopen, getooid met vorstelijke geweien resp. horens. Kasten met boeken getuigden van **een** wij& belangstelling en tafels met **tijdschriften** onderstreepten dat nog eens. **Een** vriendelijke broeder **leidde** ons rond over het uitgestrekte terrein dat weer was opgenomen in het **be**koorlijke landschap dicht bij de voet van de Himalaya. Met 'gepaste' trots werden **mij** scholen, **dormitories** van resp. jongens en **meisjes**, werkplaatsen en een boerderij met vee en een fokstier van het ons **be**kende Holstein-ras getoond. Nu

zag ik met eigen ogen wat ons via de stichting 'Red een **kind** uit India' via publikaties en folders bekend is. De namen Roekmeeker (Rookmaker) en Goedswoard (dr. B. Goudszwaard), klonken ons bekend **in** de oren. **Evenals** de **naam** van de heer E. van Middelkoop, 'member of parliament in the Netherlands', die **uit** **hoofde** van die **functie** een **bezoek** aan India had gebracht. Vol gepaste trots toonde deze en gene mij het visitekaartje **van** onze parlementariër. 's Middag **was** er groot feest. Het uitgebreide programma was gevuld met toespraken van heel wat sprekers, leuke sketches opgevoerd door de jongens en meisjes van het tehuis, vol van toespelingen op **anecdotes** uit de tijd van de eerste Taylors. Dan een door een groep meisjes, volgens de regels van de Indiase **kunst** in dito kostuums, uitgevoerde klassieke **dansen**, waar het land zo **beroemd** om is. Uit alles **bleek** dat de oude Taylors een **grote** plaats ingenomen hadden in de harten. Die liefde was overgegaan op hun nu nog levende kinderen, die **in** het **middelpunt** stonden en, met **bloemenslingers** omhangen, **aan** het einde de sprekers beantwoordden en **toen** zelf, ieder op zijn en haar wijze, nog eens een **rede** hielden die **er** wezen **mocht**, in het Engels, maar ook in het Hindi. **Een** van de broers Taylor is tandarts en de kinderen genieten **gratis** 'dental care'. De volgende maal nog **iets** over kerk en school te Delhi en het Seminary te Debra Dun.

¹ Gudnagar wordt gelijkgesteld met Gondophares uit de dynastie van de Saco-Parthische heersers welke van 80 voor tot 50 na Christus over een deel van India regeerde.

² Zie mijn: *Godsdiensten van India*, Goes 1985, blz. 119-121.

³ Zie over hem: H. Terpstra, *De Nederlanders in Voor-Indië*, Amsterdam 1947, 182 vv.

⁴ De historie van deze kerk is beschreven in: *Faith of our Fathers. The Dutch Reformed Church in Sri Lanka*, in opdracht van de 'General Consistory of the Dutch Reformed Church in Sri Lanka'.

M

meegelezen

De kerk als de Jezusbeweging

In het *Centraal Weekblad* van 30 juni jl. schrijft prof. Runia over de minderheidspositie waarin de kerk vandaag raakt. In de eerste eeuwen was dat niet anders.

De kerken als minderheid moeten zich niet **druk maken** om de verloren dominante positie. Van oorsprong is de kerk een **Jezusbeweging**. De kerk van vandaag wordt teruggeworpen op haar **'basistaken'**: verkondiging, geloofsoverdracht, pastoraat en diaconaat. (...)

We kunnen niet beter doen dan het secularisatieproces te zien als een uitdaging voor de kerk. De kerk wordt erdoor teruggeworpen op datgene waar ze werkelijk voor bedoeld is, nl. mensen op te roepen om Jezus als Heer en Heiland te volgen.

Dat is heel iets anders dan met behulp van moderne middelen een soort herkersteningscampagne te beginnen. Die tendens zien we bij de huidige paus, die met zijn oproep tot her-evangelisatie van Europa ongetwijfeld goede bedoelingen heeft, maar niettemin de indruk wekt dat het een poging is om aan het christendom weer de dominante rol in de Westerse cultuur te geven. Het is de vraag of dat in een cultuur die a.h.w. door het christendom is gegaan en zich nu in een post-christelijke fase bevindt nog mogelijk is.

Het is trouwens ook de vraag of het Jezus daarom ging. De laatste tijd hoor ik mensen weer over de jonge kerk spreken als de Jezusbeweging. (...)

In de vroege kerk, die ook altijd

een minderheid in een heidense cultuur was, was het besef van beweging nog altijd levendig aanwezig. In zijn artikel in de bundel *Geloven in de minderheid* haalt pfr. A.J. Jelsma de beroemde Brief aan Diognetus aan. Het geschrift dateert uit de tweede helft van de tweede eeuw. Het is door een onbekende christen geschreven aan een eveneens verder onbekende heiden, die Diognetus heette. In eenvoudige, maar aangrijpende bewoordingen, vertelt de schrijver aan Diognetus waar de Jezusbeweging, waartoe hij behoort, voor staat en wat het verschil tussen de volgelingen van Jezus en de anderen is. Ik wil graag een lang citaat doorgeven.

Brief aan Diognetus

"Christenen verschillen van de overige mensen noch door woonplaats noch door taal of zeden. Want nergens wonen ze in eigen steden noch gebruiken ze de een of andere afwijkende taal of leiden ze een bijzondere levenswijze. Hun leer is niet uitgevonden door het verstand of vernuft van drukzoekende mensen... Terwijl ze wonen in Griekse en niet-Griekse steden... en ze de gewoonten van het land volgen in kleding en voedsel en in andere zaken van het dagelijks leven, vertonen ze toch een wonderbaarlijke en algemeen erkende vreemde levenswijze.

Ze wonen in hun eigen land, maar als vreemdelingen.

Ze delen in alles mee als burgers, maar hebben alles te lijden als vreemdelingen.

Elk vreemd land is hun vaderland en elk land is hun vreemd.

Ze bouwen als ieder ander. Ze krijgen kinderen, maar ze leggen hun

nageslacht niet te vondeling.

Ze delen hun tafel, maar niet hun bed.

Ze leven 'in het vlees', maar niet 'naar het vlees'.

Ze vertoeven op aarde, maar ze zijn thuis in de hemel.

Ze gehoorzamen de vastgestelde wetten, maar in hun eigen leven overtreffen ze de wetten.

Ze houden van allen, maar worden door allen vervolgd.

Ze zijn onbekend, maar ze worden vermoord.

Ze sterven, maar ze worden levend gemaakt.

Ze zijn arm, maar ze maken velen rijk.

Ze komen alles tekort, maar ze hebben in alles overvloed.

Ze worden onteerd, maar die ontoring strekt hun tot roem.

Ze worden belasterd, maar ze worden gerechtvaardigd.

Ze worden gesmaad en ze zegenen. Ze worden beledigd en ze bewijzen eer.

Als ze goed doen worden ze gestraft als boosdoeners.

Als ze gestraft worden verheugen ze zich alsof ze tot leven kwamen.

Door de Joden worden ze bestreden als vreemdelingen, door de Grieken worden ze vervolgd. En die hen haten kunnen toch geen reden voor hun vijandschap opgeven. Kortom, wat de ziel is in het lichaam, dat zijn de christenen in de wereld."

(Vertaling door A.F.J. Klijn in *Apostolische Vaders 2*.)

Terecht heeft Jelsma er op gewezen dat we dit gedeelte van de brief niet zozeer als een beschrijving van de werkelijkheid moeten zien, maar eerder als een 'programma'. Ook in de tijd van de schrijver wa-

ren de christenen niet volmaakt. Ook toen was de werkelijkheid van de Jezusbeweging een gebarsten werkelijkheid. Maar ze wisten blijkbaar wel heel goed waar het in hun beweging om ging en gaan moest.

Verlangen naar beleving

Via het Gereformeerd Weekblad van 4 juli jl. nemen we iets over van een interview in het evangelisatieblad *Windstreken*. Ds. P.J. Visser uit Bergambacht vertelt daarin dat hij in zijn gemeente veel mensen ontmoet die er naar verlangen om op de een of andere manier iets te beleven van God of aan God.

Het verlangen om iets te beleven van God, is dat nieuw?

'De vraag naar het beleven van God wordt hoe langer hoe actueler. Hoe Godlozer de samenleving wordt, hoe indringender de vraag gesteld wordt: Is het nu wel waar? Want al die mensen buiten de kerk, die gaat het toch ook goed? Waar-aan kun je weten dat God de Leven-de is?'

Om hedendaagse cultuur is gericht op het zoeken naar ervaring. Heeft dat er mee te maken?

'Ik weet niet of de cultuur op zoek is naar ervaring; dat wordt veel gezegd. Mensen zitten in een leegte; maar ze zijn lang niet altijd op zoek naar een religieuze ervaring, maar meer naar een kick, een lekker gevoel.' In de kerk wordt de vraag naar de beleving aan God steeds sterker gesteld. Jongeren zeggen: 'Als God dan de Levende is, hoe kan ik dan met Hem leven? Ik wil alleen verder als ik met Hem leven kan, anders houd ik er mee op.'

Ik zie het ook gebeuren bij keurig opgevoede, meelevende mensen. Vooral bij ouders van wie de kinderen breken met de kerk. Omdat het die kinderen niets meer zegt, gaan die ouders zich afvragen: Wat zegt het mij eigenlijk nog? Als ze dan niet aan hun kinderen kunnen uit-

leggen dat God de Levende is, worden ze in onzekerheid en twijfel van de kinderen meegenomen. Ze beleefden niets aan God en zien nu in hun kinderen dat het zonder Hem ook goed kan gaan. Eerst wilden ze hun kinderen voorgaan in het kerkelijk spoor; maar haken deze echter, dan valt die noodzaak weg want zie je hen zelf ook steeds minder.

Is er in de gemeente ook meer openheid gekomen om de vragen te stellen?

'Mensen vinden het eng om uit zichzelf dergelijke vragen hardop te zeggen, jongeren ook. Maar als je er als ambtsdrager open voor bent, en zelf wat aangeeft, dan is er

herkenning.

Ik heb in mijn leven ook enorme onzekerheid gehad over God. Ik vraag me af of niet iedere gelovige die spanning heeft gekend; we doen er alleen vaak te geheimzinnig over. Ah je tobt met die vragen, kun je het gevoel hebben dat je de enige ongelovige bent. Het kan dan bevrijdend zijn om iemand te ontmoeten, die openlijk zijn twijfels durft te uiten.

Er wordt tegenwoordig trouwens ook weer openlijker gesproken over geloven, en het leven met God. Dat maakt sommigen onzeker. Een onzekerheid waar vooral een eigen gemis achter zit. Bij anderen roept het de vraag op: Kon ik maar zo leven... Ze zochten, maar

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, storm- of andere

schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij Donatus zijn verzekerd. Gewoon, omdat Donatus in de praktijk bewijst er te zijn wanneer Donatus het meeste nodig is! Bij calamiteiten van welke omvang en aard dan ook. Op basis van op maat gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus kiezen voor verantwoorde bestedingen. Jaarlijks wordt de winst van Donatus in de vorm van premierestitutie terug betaald. In de afgelopen 10 jaar bedroeg deze premierestitutie gemiddeld maar liefst 50%!

Samen sterk.

Donatus is een onderlinge

verzekeringmaatschappij. En dat betekent dat de leden samen de kracht van Donatus bepalen. Een gemeenschapsgedachte die er inmiddels toe heeft geleid, dat er ruim 75% van alle kerkgebouwen in Nederland bij Donatus is verzekerd.

Wilt u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk gesprek met één van onze adviseurs. Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

donatus

Vertrouwd verzekerd.

O.V.M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's Hertogenbosch, tel: 073-122166

vonden nooit wat. Ze **hoorden** de woorden **van** genade, maar **kregen** er geen houvast aan. Alles **was** in de aanbidding, er zat altijd zoiets als een etalageruit tussen. Je kon **er** zomaar niet bij. Ze **weten** vaak maar één ding, dat hen eindeloos is verkondigd: "Je moet er maar veel om vragen". Ik vraag me af of wij als predikanten, hoe goed bedoeld ook, mensen niet teveel met een kluitje in het net hebben gestuurd. Te weinig hen de weg gewezen, te gemakkelijk het **aan de Heere hebben overgelaten**. Ik kom mensen tegen die na 60 jaar kerkgang zeggen: ik ben nog even ver als toen ik begon. Dat is best schokkend, ja. Menigeen ervaart sinds jaar en dag niets, terwijl men dolgraag iets zou willen beleven.'

Wat zoeken de mensen dan precies? 'Hoe kan ik er zeker van zijn dat God er is? Hoe kan het echt iets worden tussen God en mij? Hoe kan ik een kind van God worden? Die vraag naar ervaring is op zich legitiem. Geloven is een vertrouwensrelatie. Daarin is de beleving niet slechts een onmisbare voorwaarde, maar veeleer een wezenlijk element. Als je te eenzijdig hamert op een geloven zonder te zien, laat je mensen op den duur met een leeg hart zitten.'

Welke weg wijst u mensen die met die vragen rondlopen?

'Het gemis aan ervaring neem ik zeer serieus. Ik probeer **samen** met de mensen te zoeken of ze toch niet ooit iets van God ervaren hebben, in het eigen leven of bij anderen. Met andere woorden, of men in de nacht van de **godservreemding** toch niet Gods voetstap heeft vernomen. Als er een positieve ervaring is, dan probeer ik daarop door te gaan. Als een eerste **houvast**.'

Kunt u dat toespitsen? Op wat voor gebeurtenissen wordt dan bijvoorbeeld teruggegrepen? Wat gebeurt er als iemand God ervaart?

'Een voorbeeld: je zit in een **zichtloze** situatie. Je legt de zaak

bewust in **gebed** bij God neer. En je ontdekt tot je verrassing opeens een uitkomst, iets dat je zelf niet zomaar hebt kunnen bedenken. Als je er bewust om gebeden hebt, **kun** je daar de hand van **God** in ervaren.'

Zo'n Godservaring is een eerste houvast. Hoe gaat het dan verder?

'Ik stimuleer dat ze bidden en **bijbellezen**. Dat is **immers** de weg om, als je **Gods** voetstap hebt vernomen, **Gods** ~~ware~~ gezicht gaandeweg te leren ontdekken. Ai zoekend **kun je** een ervaring opdoen. Zeg maar eerlijk tegen God: ik hoor van U, maar ik **weet** niet **wat** ik aan U heb, of U leeft. Dat mag je zo voor Hem **uitzeggen**. Ik merk **aan jongeren de verrassing** als ze langs deze **weg** opeens worden aangesproken: Hij **leeft** en Hij **heeft me wat te zeggen**! Die persoonlijke ervaring is belangrijk; je **kunt** er niet omheen. Je **kunt** geen vertrouwensrelatie **opbouwen** met iemand van wie je niet weet of Hij er is en wat Hij jou te zeggen heeft.'

Uit de kerken

Beroepen te Luiten: J. Plug, kandidaat te Hamilton (Can.); te Uithuizermeeden: H. Offereins te Surhuisterveen i.c.m. Opende;

Aangenomen naar Assen-Z.: H.J.C.C.J. Wilschut te Spakenburg-N.; naar Brouwershaven: J.A. Rooze, kandidaat te Kampen, die bedankte voor Luiten en voor Rotterdam-Delfshaven; naar Enschede-Noord t.b.v. de GGRI (docent STM/SAP Irian Jaya): C. van de Beek, kandidaat te Oegstgeest; naar Stadskanaal (wijk Noord): A.G. Bruijn te Driesum c.a.

Bedankt voor Axel: H.A. Strating te Amersfoort-N.; voor Bedforddale (Free Reformed Church of Australia): A. Boersma te Mussel; voor Leens: J. Boersma te Harderwijk; voor Stadskanaal (wijk zuid) en voor Uithuizermeeden: H. Offereins te Surhuisterveen i.c.m. Open&; voor Waardhuizen: P. Groen te Bruchterveld.

Toegelaten: W. Dijksterhuis, beroepen predikant te Dokkum, is toegelaten tot het ambt van predikant, na het met goed gevolg afleggen van het peremptoir examen in de classis Dokkum.

Intrede

Op zondag 9 juli jl. deed ds. R.J. Blok te 's-Gravenhage-Z./Loosduinen intrede in de gemeente te Rijswijk.

Ds. Blok werd in het ambt bevestigd door ds. M.J.C. Blok te Amersfoort-N., en deed in de middagdienst intrede. Ds. Blok blijft verbonden aan de gemeente van 's-Gravenhage-Z./Loosduinen. Beide gemeenten zullen vanaf september 1995 samen vergaderen. De **intrededienst** van ds. Blok was al een gezamenlijkedienst. De dienst waarin ds. Blok in Rijswijk werd

bevestigd werd gehouden in de gereformeerde school gelegen aan de **Trompetstraat**, de intrededienst vond plaats in de Licht-der-wereld kerk, **Steenvoordelaan** 364, eveneens te Rijswijk.

Op zondag 16 juli jl. deed ds. **M.H. Sliggers** te Amersfoort-C. intrede in de gemeente te **Arnhem**.

Ds. **Sliggers** werd in het ambt bevestigd door ds. **J. Kruidhof** te Arnhem (inmiddels studiebegeleider GMO, woonachtig te Zwolle), en deed in de middagdienst intrede. Beide erediensten werden gehouden in De Koepelkerk aan het **Jansplein** te **Arnhem**.

Nieuw adres ds. Sliggers: Gabriëlstr. 21, 6813 KL Arnhem, ☎ (085) 43 57 91.

Op D.V. **zondag** 27 augustus a.s. zal ds. **E.C. Luth** te Eemdijk intrede doen in de gemeente te Eindhoven-Best. Op zondag 16 juli jl. heeft hij afscheid genomen van de gemeente te Eemdijk in een dienst die gehouden werd in het eigen kerkgebouw van de gemeente.

Ds. P. de Jong vervroegd met emeritaat

Oldehove – Ds. **P. de Jong** is, op eigen verzoek, vervroegd emeritaat, naar artikel 13 KO, verleend door de classis **Grootegast**. Ds. **De Jong** had zijn kerkeraad verzocht vervroegd emeritaat aan te vragen omdat hij, wegens aanhoudende gezondheidsproblemen, zijn ambts-werk niet meer kon verrichten. De classis besloot het verzoek in te willigen (gesteund door de deputaten van de particuliere synode).

Ds. **P. de Jong** werd geboren op 19 juli 1950 en studeerde aan de Theologische Universiteit te Kampen. Op 17 juni 1979 werd hij in het ambt bevestigd in de gemeente van **Sneek-Koudum**. Vanaf 12 augustus 1984 stond hij in de gemeente **Siegerswoude-Frieschepalen** en **Wijnjewoude** (vanaf 1 jan. 1988 zonder **Wijnjewoude**). Op 29 december 1991 werd hij predikant te Oldehove.

Nieuw adres ds. De Jong: Buitensingel 176, 9883 SM Oldehove (vanaf medio augustus). In september hoopt ds. **De Jong** weer preekverzoeken uit andere gemeenten te kunnen aannemen.

Arum en Harlingen samen

Arum – Na ampele overweging heeft de kerkeraad van Arum, op advies van de classis Leeuwarden, besloten de gemeente samen te voegen met die van **Harlingen**. De samenvoeging heeft op 2 juli jl. plaatsgevonden. In Arum wordt nog een half jaar lang iedere week 's middags een eredienst (om 14.40 uur) gehouden.

Ds. R. Kuipers naar Indonesië

Middelburg – De zendingsadviescommissie van de zendende kerk te Middelburg heeft meegedeeld dat ds. **R. Kuipers** met zijn gezin naar Indonesië is vertrokken. Het gezin Kuipers zal voorlopig verblijf houden in Bandung op het eiland Java om de taalstudie Indonesisch af te ronden. Ds. **Kuipers** zal (op verzoek van het curatorium van de school te Boma), M het verkrijgen van het definitieve visum, te Boma op **Irian Jaya** als theologischdocent kerke-lijk opbouwwerk verrichten ten dienste van de plaatselijke kerken. Voorlopig adres: d/a **IMLAC**, jl. **Gunung Agung** 16, Bandung 40142, Indonesia.

Adreswijzigingen e.d.

Amersfoort-Centrum * **Diaconie:** A. **Steendam**, **Juliëttestr.** 17, 3816 RA (pag. 104).

Beilen * **Preekvoorz.:** Mevr. A. v. **Berkum-Admiraal**, **Eemster** 92, 7991 PT Dwingeloo, ☎ (05219) 3276 (pag. 64).

Bruchterveld * **Scriba:** D.E. de **Vries**, **Juffr. Schefferstr.** 6, 7695 SN, ☎ (05233) 18 32. **Diensten:** 9.30 en 14.30 uur (pag. 77).

Deventer * **Kerkeraad:** Postbus 875, 7400 AW. **Scriba:** W. **Mellema**, **Wilgehaantje** 6, 7423 HV, ☎

(0570) 65 31 45 (p. 73).

Dordrecht * **Scriba:** H.J. **Luth**, **Koldeweestr.** 28, 3314 XR, ☎ (078) 13 90 94 (p. 123).

Emmeloord * **Diaconie:** D.J. **Zuidema**, **Espelerlaan** 54, 8302 CJ, ☎ (05270) 1 27 49 (p. 83).

Enschede-Noord * **Diaconie:** J.G. **Kloek**, **Toekomststr.** 152-B, 7521 CW (p. 73).

Gouda * **Diaconie:** C. van **Gelder**, **Poldermeesterslag** 33, 2805 EZ, ☎ (01820) 3 15 50 (p. 128).

Helpman * **Scriba:** S. **Moltnaker**, **Bredeborg** 6, 9722 WK **Groningen**, ☎ (050) 26 56 18 (p. 41).

Hilversum * **Scriba:** A. van **Diggele**, **Lutherhof** 90, 1216 KV, ☎ (035) 21 79 73 (p. 109-110).

Leiden * **Scriba:** C.A. **Groenewegen**, **Porcelainvlinder** 5, 2317 JZ, ☎ (071) 21 24 08 (p. 128).

Middelburg * **Scriba:** J.D.A. **Bareman**, **Brigittadreef** 5, 4333 RB, a (01180) 1 22 97 (p. 146-147).

Rotterdam-Z. * **Scriba:** C.L.H. v.d. **Hoeven**, **Lokhorst** 364, 3085 WZ, ☎ (010) 4 81 15 38 (p. 141).

Slidrecht * **Kerkeraad:** Postbus 11, 3360 AA. **Scriba:** A. van der **Does**, **Rembrandtlaan** 268, 3362 AK, ☎ (01840) 1 52 86 (p. 125).
Urk * **Scriba:** J.A. **Verhoeff**, w (05277) 32 51. **Penningm.:** J. **Kramer Wzn.**, **De Noord** 118 JZ (p. 84).

Veendam * **Scriba:** H.A. **Mollema**, **Vredewold** 8, 9642 EP, ☎ (05987) 1 40 28. **Diaconie:** B.J. **Mulder**, **Prins Bernhardlaan** 44, 9641 LW, ☎ (05987) 1 37 89 (p. 70-71).

Zaamslag * **Kerkeraad:** Postbus 3, 4543 ZA. **Scriba:** P.M. van **Wes-ten**, w (01153) 22 24 (p. 145).

Zwijndrecht-Groote Lindt * **Scriba:** W.L. de **Lange**, **Refter** 38, 3335 DL **Zwijndrecht**, ☎ (078) 10 40 27 (p. 126).

